

BEDRE BØRNEINDDRAGELSE I TILSYN MED ANBRAGTE BØRN

METODE- og INSPIRATIONSKATALOG

til anvendelse i det personrettede tilsyn

af Carsten Kirk Alstrup



OPDATERET – MAJ 2019

EGMONT
Fonden

Titel:

*Bedre Børneinddragelse
i tilsyn med anbragte børn*

Projektperiode:

1. maj 2017 – 30. april 2020

Gennemføres af:

Videnscenter for Anbragte Børn og Unge
BBU Amager
BBU Valby-Vesterbro-Kgs. Enghave

Finansiering:

Egmont Fonden
Københavns Kommune

Kataloget er udarbejdet af:

Carsten Kirk Alstrup, projektleder
Videnscenter for Anbragte Børn og Unge

Udgivet:

1. februar 2018 – senest opdateret maj 2019

Billeder:

Colourbox



INTRODUKTION

Introduktion

På de følgende sider vil du kortfattet få beskrevet baggrunden for og formålet med projekt *Bedre Børneinddragelse i tilsyn med anbragte børn* – herunder hvilken betydning projektet har for dit arbejde som myndighedssagsbehandler i projektperioden. Gennemførelsen af projektet sker i et tæt samarbejde mellem BBU Amager, BBU Valby-Vesterbro-Kgs. Enghave og Videnscenter for Anbragte Børn og Unge (VABU). Projektet løber fra den 1. maj 2017 til og med 30. april 2020 og er støttet med midler fra Egmont Fonden.

Baggrund for projektet

Implementeringen af de lovbestemte rammer for inddragelse af børn har gennem en årrække været et særligt opmærksomhedspunkt i den kommunale praksis. Vi ved dog fra en række forskningsundersøgelser, at mange anbragte børn ikke oplever, at de bliver hørt, og at de professionelle ikke i tilstrækkelig grad medtænker børns perspektiver i de beslutninger, som træffes.

De senere års omstilling af arbejdet på det specialiserede børneområde (i Københavns Kommune kaldet 'Tæt på Familien') har da også inddragelse som væsentligt grundelement. Der er således allerede positive intentioner og tiltag i retning af at inddrage børn, i den kommunale praksis. Alligevel er der behov for at udvikle konkrete bud på, hvordan inddragelsen af særligt yngre børn (5-12 år) i forbindelse med tilsynssamtaler kan tilrettelægges og udføres.

Projektets formål

Projektets ambition er at forbedre og styrke myndighedstilsynet¹ med anbragte børn i alderen 5-12 år, så tilsynet i højere grad tilrettelægges og udføres på en måde, som understøtter, at børnene opnår indsigt og træning i at forstå, komme til orde og få medindflydelse på vigtige beslutninger, der vedrører deres anbringelse og øvrige tilværelse. Med projektet sættes der fokus på anbragte børns *mestring af deltagelse*², og de professionelle ansvar og opgaver i forhold til at støtte anbragte børn i at deltage i det personrettede tilsyn.

Projektet vil sætte fokus på at udvikle nogle 'børnevenlige' praksisformer med henblik på at fremme anbragte børns oplevelse af at blive inddraget under deres anbringelse. Dette skal bl.a. ske gennem et af projektets overordnede formål, som er:

¹ Ifølge Serviceloven rummer tilsynsforpligtelsen to former for tilsyn: Dels det driftsorienterede tilsyn med anbringelsesstedet, som Socialtilsynet står for, dels tilsynet med det anbragte barn – det såkaldte 'personrettede tilsyn' – som myndighedssagsbehandleren står for. Det personrettede tilsyn skal medvirke til en sikring af, at barnet trives på anbringelsesstedet (Bressendorff & Madsen, 2011). Uddrag af Serviceloven ift. det personrettede tilsyn kan læses under kapitlet *Lovgivning* i dette katalog.

² Projektets idé og fremstilling bygger på teorier om mestring af eget liv. Barnets *mestring af deltagelse* skal anskues ud fra det, man i litteraturen kalder for en stærk *oplevelse af sammenhæng* (Antonovsky, 2000), hvor tre komponenter skal være til stede: 1) *Begribelighed* – således at barnet forstår, hvad der sker omkring det. Jo større grad af forudsigelighed barnet oplever, jo større grad af begribelighed forekommer, 2) *Håndterbarhed* – således at barnet er i stand til at håndtere krav og stressfyldte begivenheder. Jo mindre grad af belastning, jo lettere er det for barnet at håndtere. Den rette belastningsbalance fører til håndterbarhed, 3) *Meningsfuldhed* – barnet skal opleve mening i det, barnet skal gøre. Når barnet handler og engagerer sig, medvirker det til øget meningsfuldhed. Deltagelse skaber meningsfuldhed.

- *”... at udvikle og systematisere procedurer og værktøjer rettet mod tilsynsførende sagsbehandlere og voksne på anbringelsesstedet, der støtter anbragte børn i at udvikle kompetencer til at mestre samtaler med myndigheder.”*

Hensigten er således at kvalitetsforbedre det personrettede tilsyn, således at anbragte børn kan udvikle kompetencer til at mestre deltagelse i formelle samtaler med myndighedspersoner her og nu og dermed også får øgede kompetencer til at deltage som aktive medborgere i samfundet senere i livet³.

Nye tiltag skal afprøves i praksis

De nye procedurer og værktøjer vil løbende blive udviklet, justeret og tilpasset praksis af projektlederen fra VABU i et tæt samarbejde med alle sagsbehandlere samt ledelsen fra begge enheder, der arbejder med målgruppen – anbragte børn mellem 5-12 år. Det vil ske i forbindelse med deltagelse på møder, undervisning, workshops eller lignende, hvor de nye tiltag i det personrettede tilsyn skal debatteres. For at dette kan lade sig gøre sideløbende med den daglige drift, du som sagsbehandler varetager, har Egmont Fonden finansieret to sagsbehandlere (én pr. enhed) 30 t./ugen i to år.

Projektet kvalitetssikres gennem en styregruppe (chefer og ledere fra Københavns Kommune), en faglig følgegruppe (fagspecialister med viden om børneinddragelse) og en 'Ungeekspertgruppe' (tidligere anbragte unge).

I den afsluttende del af projektperioden vil VABU stå for følgeforskningen med henblik på bl.a. at undersøge, hvilken betydning de nye procedurer og værktøjer har i praksis for såvel børn som for voksne fra barnets anbringelsessted og professionelle.

Sådan anvender du metode- og inspirationskataloget

Hvert barn er unikt, og derfor findes der heller ikke én bestemt metode eller ét værktøj, der vil være hensigtsmæssigt at anvende i alle samtaler med børn. Metode- og inspirationskataloget har til formål, at du som sagsbehandler kan reflektere over forskellige metoder, lader dig inspirere og ikke mindst afprøver de nye procedurer, således at vi kan blive klogere på, hvorvidt og hvordan de nye (og sædvanlige) tiltag kan være med til at forbedre det personrettede tilsyn for anbragte børn.

Inden du kaster dig ud i at afprøve nogle af de nye procedurer og værktøjer i forbindelse med et konkret personrettet tilsyn, skal du modtage sparring (læs specifikt hvordan det skal foregå på din

³ Som nævnt bygger projektets idé og fremstilling på teorier om mestring af eget liv (Antonovsky, 2000) og endvidere resiliens (Rutter, 1993), hvor læring og viden om livsvilkår er med til at skabe positiv udvikling trods risikofyldte opvækstbetingelser. At lære at mestre tilsynsbesøg med en myndighedsrådgiver kan i denne optik bidrage til, at barnet opnår læring og erfaring med at få indflydelse på beslutninger i eget liv og kan understøtte, at barnet fortæller om forhold på anbringelsesstedet, som både fungerer og ikke fungerer og i værste fald har karakter af omsorgssvigt, mistrivsel eller overgreb. Dermed understøtter tilgangen, at det personrettede tilsyn kan udgøre den tilsigtede sikkerhedsventil for det enkelte barn om forhold på anbringelsesstedet, som skal danne rammen for barnets trivsel, sundhed og læring. Det er forhåbningen, at udsatte børns læring og erfaring med inddragelse i tilsynssamtaler også kan sætte læringsspor til andre arenaer i barnets liv – f.eks. i skolen og på anbringelsesstedet, så barnet opnår mere generelle færdigheder ift. at give udtryk for tanker og følelser om eget liv.

enhed under pkt. 1.1.). Formålet med dette er, dels at du kan modtage sparring ift. det konkrete barn, du har det personrettede tilsyn med, dels at vi også kan få relevant input og ny viden til at kvalitetssikre, justere og videreudvikle metoderne og værktøjerne.

Læsevejledning

Metode- og inspirationskataloget er udarbejdet i tråd med *Den løsningsfokuserede metode*⁴, der metodisk udgør fundamentet for det sociale arbejde med udsatte børn, unge og deres familier i Københavns Kommune.

Metode- og inspirationskataloget er opbygget med afsæt i tre faser:

1. **FØR TILSYNET:** Hvordan forbereder du dig på tilsynet med barnet?
2. **UNDER TILSYNET:** Hvordan afvikler du tilsynet med barnet?
3. **EFTER TILSYNET:** Hvordan følger du op på tilsynet med barnet?

Ud for hver fase er der i kataloget beskrevet en:

- Kort introduktion til fasens betydning i form af teoretiske perspektiver samt budskaber fra børn/unge.
- Liste med de SÆDVANLIGE og NYE procedurer du skal følge i forbindelse med det personrettede tilsyn.
- Beskrivelse af de nye procedurer du skal forholde dig til og anvende i det personrettede tilsyn.

Bagerst i kataloget vil du kunne læse om procedurer ved sagsbehandlerskift, beskrivelse af konkrete metoder og værktøjer, lovgivning og forslag til litteratur.

ET HURTIGT OVERBLIK

PÅ BAGSIDEN finder du en figur, der giver dig et OVERBLIK over de sædvanlige og nye procedurer, som du skal forholde dig til såvel før, under og efter det personrettede tilsyn med barnet.



⁴ Under samlebetegnelsen 'Den løsningsfokuserede metode' arbejder sagsbehandlere fra Københavns Kommune ud fra en anerkendende og ressourceorienteret tilgang kaldet 'Signs of Safety' (SoS) i dialogen og samarbejdet med borgerne tilknyttet Socialforvaltningen. SoS er en metode, der gør det muligt at arbejde helhedsorienteret og systematisk i vanskelige børne- og familiesager med henblik på at undersøge og vurdere barnets behov for støtte og derigennem skabe sikkerhed og trivsel for barnet (Turnell et al., 2013).

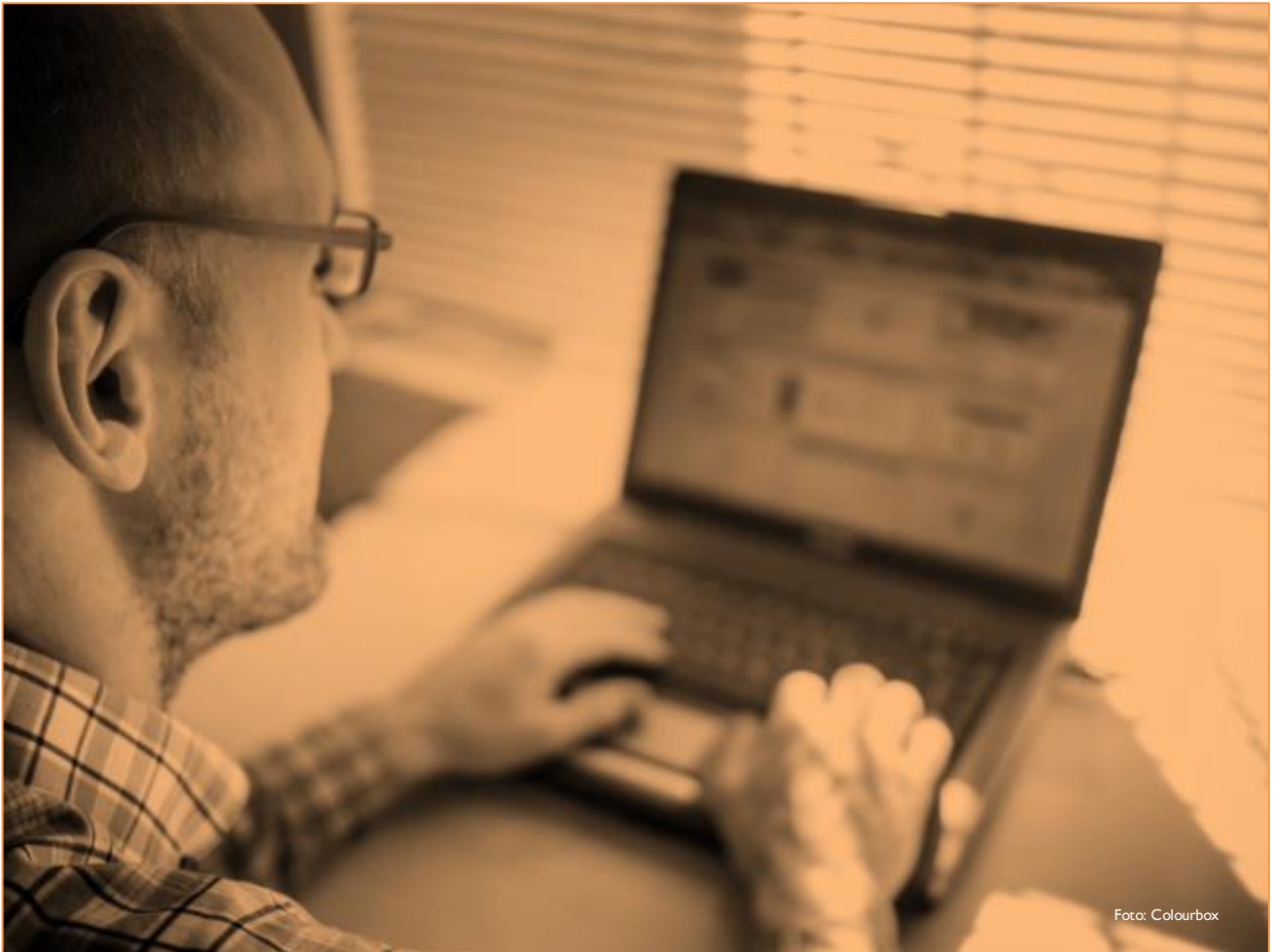


FØR TILSYNET

”Noget, jeg synes, er afgørende, er, at jeg har mødt mange sagsbehandlere, der ikke selv har været forberedt på den samtale, de skulle ind til – og det kan være frustrerende, synes jeg. Da jeg var yngre, og kom ind til et møde... og så havde de ikke læst min sag ordentligt igennem endnu. Og så skulle man sidde igen og fortælle hele køren op til, hvor man var lige nu... i stedet for, at de bare havde lavet deres forarbejde ordentligt, og så kunne man tage det, der faktisk var relevant for mig lige nu.”

Ung kvinde, tidl. anbragt, 21 år (fra 'Ungeekspertgruppen', 2017)

I. FØR TILSYNET



Grundig forberedelse af tilsynet eller møder generelt med børn er vigtigt!

Både udenlandske og danske undersøgelser peger på, at udsatte børn ikke i tilstrækkelig grad oplever at blive inddraget i spørgsmål vedrørende deres eget liv af de personer, der skal træffe vigtige afgørelser på deres vegne. Flere af disse undersøgelser peger på, at den mangelfulde inddragelse af børn også finder sted *før* selve mødet, og at udsatte børn ønsker og har behov for at blive forberedt, inden de deltager i et møde med myndighedspersoner.

I et kvalitativt engelsk studie (Thomas & O’Kane, 1998) har forskere talt med børn og unge om, hvad der er vigtigst for dem i inddragelsessammenhænge med sociale myndigheder, og hvorfor inddragelse er vigtig. I undersøgelsen kom de bl.a. frem til:

- at børnene ofte ikke kunne finde ud af, hvad der foregik på møderne, hvem der deltog og hvorfor
- at børnene ofte blev kede af det eller pinligt berørte, når de ikke var forberedt på mødekonteksten med de sociale myndigheder
- at børnene havde brug for forberedelse og opfølgning på møder
- at børnene ønskede og manglede støtte til at deltage i møder

- at inddragelse skal forstås som en proces, hvor der skal indgå forklaringer, rådgivning, diskussion og samarbejde. For mange af børnene var processen lige så vigtig som at få indflydelse på afgørelserne.

I en dansk ph.d.-afhandling om inddragelse af udsatte børn og unge (Jensen, 2014) bliver der ligeledes frembragt kvalitative eksempler på, at børn og unge har brug for at være forberedt på møder i forvaltningsregi:

"Jeg er sådan en person, der helst gerne vil vide: 'Hvad skal vi snakke om, hvad kan jeg blive spurgt om, hvad skal jeg ligesom være med til, og hvor skal det være?'. Altså vil jeg gerne være forberedt på det hjemmefra. Så kan man være lidt mere rustet til mødet og på de spørgsmål, der nu kommer. F.eks. hvis de spørger ind til noget, behøver du ikke at være ked af det, fordi det kommer som et chok. Men du vidste egentlig godt, fordi du var forberedt på spørgsmålene, at det var nok noget i den stil, som sagsbehandleren ville spørge om."

Pige, 17 år (Jensen, 2014:176)

"Man skal koncentrere sig rigtig meget på møderne. Jeg var glad for, at min mor og jeg havde forberedt mig og snakket om det forinden, så jeg fik sagt det rigtige [...]."

Pige, 18 år (Jensen, 2014:180)

"[...] Der var ingen, som forberedte noget med mig til mødet. Jeg var meget nervøs i flere dage op til mødet [...]."

Pige, 12 år (Jensen, 2014:178)

"Men jeg syntes det har været lidt træls nogle gange ikke at vide, hvad der skal foregå på de der møder. Ville gerne forberede mig på nogle svar, til de forskellige spørgsmål, som de kunne finde på at stille mig. Så man ikke sidder, og er helt blank [...]."

Pige, 16 år (Jensen, 2014:178)

"Jeg får et brev hjem, hvor der står, at vi skal til møde den dato, og hvad mødet handler om. Brevet er stilet til mig, og et brev magen til sendes til plejefamilien. Der står også, hvem der er blevet inviteret med og de punkter, som vi skal tale om. Plejeforældrene får som sagt også et brev, så de også har styr på det. Hvis jeg glemmer, hvornår det er, så ved de det. Det er meget dejligt. Det betyder, at jeg ikke gik ind til noget, jeg ikke vidste, hvad var. Så var jeg ligesom forberedt på, at vi skulle snakke om det og det. Så man ikke lige pludselig sidder og siger... øh, det ved jeg ikke, hvad jeg skal sige til. Så det blev man forberedt på, så man vidste det. Så behøver jeg ikke være nervøs over noget."

Dreng, 14 år (Jensen, 2014:176)



Inddragelse af børn før selve børnesamtalen i tilsynet er således et vigtigt element i forhold til at sikre, at børn oplever sig som en vigtig og relevant aktør, der kan have indflydelse på eget liv. Børn kan og vil gerne inddrages i *formelle* samtaler (som det personrettede tilsyn), men de har brug for støtte til at forstå, håndtere og indgå i sådanne formelle inddragelsessammenhænge. Denne støtte kan de i høj grad få i mere *uformelle* sammenhænge: ”I de nære og hverdagslige relationer og kontakter med voksne, som børn og unge har tillid til, kan de være i dialoger og læreprocesser om tanker og følelser til deres individuelle liv. Børn og unge kan i inddragende tillidsfulde dialoger i hverdagen få sat ord på oplevelser og ideer og blive bekræftet i, at de er kompetente aktører i eget liv med værdifulde input til løsninger af deres problemer” (Jensen, 2015: 45).

Med dette afsæt kan inddragelse anskues som en vigtig læreproces, hvor de betydningsfulde voksne omkring barnet, kan være med til at støtte anbragte børn i at udvikle kompetencer til at mestre samtaler med dig som myndighedssagsbehandler. Derfor spiller de voksne på barnets anbringelsessted også en betydelig rolle i forhold til, at barnet kan forberede sig på tilsynet – dvs. at de før selve tilsynet kan drøfte både stort og småt med barnet i mere uformelle inddragelsessammenhænge, der således kan have en positiv afsmitning på barnets formelle deltagelse i det personrettede tilsyn med dig som barnets sagsbehandler.

Plejeforældre og kontaktpædagoger har dog ikke blot en vigtig rolle før tilsynet, men også efter tilsynet, da de uformelle inddragelsessammenhænge foregår løbende. Deres tætte støtte har afgørende betydning for om barnets oplevelse af inddragelse er reel eller blot symbolsk retorik/ikke-inddragelse (Jensen, 2014; 2015).

I forbindelse med nærværende projekt er der udarbejdet et informationsmateriale til voksne fra barnets anbringelsessted. Informationsmaterialet sætter fokus på plejeforældres og kontaktpædagogers vigtige rolle i forbindelse med at støtte anbragte børn før og efter tilsynet⁵.

⁵ Se side 18



Liste over sædvanlige og nye procedurer før tilsynet

Nedenstående giver dig et hurtigt overblik i forhold til både de almindelige og nye procedurer, du som sagsbehandler skal forholde dig til og forberede FØR tilsynet. På de følgende sider bliver de nye procedurer uddybet



Gør stadig som før

- Læs seneste opfølgning (SEL § 70)
- Følg op på mål/aftaler (hvad er status og er handleplanen, SEL § 140, stadig relevant/opdateret?)
- Overvej hvilke metoder du vil anvende – vurder ud fra barnets alder og behov
- Kontakt anbringelsesstedet før tilsynet ift.:
 - om der er særlige forhold, der skal forberedes
 - om barnets ønsker til en bisidder (se også pkt. 1.4.)
 - aftale/bekræfte tidspunkt for tilsynet
- Kontakt evt. forældrene før tilsynet:
 - hvis du tænker, at en dialog med forældrene inden tilsynet kan give dig en relevant viden ift. din samtale med barnet
- Kontakt barnets eventuelle bisidder (Forvaltningsloven § 8. stk. 1):
 - så bisidderen har mulighed for at forberede sig sammen med barnet
- Er barnet i familiepleje: Kontakt familieplejekonsulenten for at aftale et fælles besøg (minimum en gang om året)
- Indhent evt. en udtalelse fra barnets daginstitution/skole – husk at indhente samtykke fra forældremyndighedsindehaver(ne) (Retsikkerhedsloven § 11)
- Dokumenter din kontakt med ovenstående personer i journalen

Inkluder de nye procedurer

1. Du skal fremsende et brev til barnet om mødet før tilsynet (pkt. 1.1.)
2. Barnet skal have udleveret et børnevenligt informationsmateriale om tilsynet (pkt. 1.2.)
3. Undersøg systematisk barnets behov for og ønske om en bisidder – herunder sørg for, at både barnet og de voksne fra barnets anbringelsessted har modtaget relevant materiale om bisidderordningen (pkt. 1.3.)

1.1. Skriv et brev til barnet med dagsorden

Flere undersøgelser peger på, at jo mere forudsigelig et møde (som f.eks. børnesamtalen i det personrettede tilsyn) er for børn, jo lettere vil børn kunne forstå situationen og deres egen deltagelse.

Dertil viser undersøgelser, at oplevelsen af at have et klart og tydeligt formål *før* et møde foregår, kan være medvirkende til at skabe dels en større forståelse, dels et større engagement hos mødedeltagerne.



Illustration: Colourbox

- Derfor skal du, før det personrettede tilsyn skal finde sted, fremsende et brev til barnet (med dit forslag til en dagsorden, som barnet skal have indflydelse på). Brevet skal på forhånd give barnet større forståelse (fx hvad formålet med samtalen er), forudsigelighed (fx hvordan samtalen skal forløbe) og medbestemmelse (fx hvilken indflydelse barnet har på samtaleens indhold).

Inddragelse af barnet som en ligeværdig medspiller kræver, at du som sagsbehandler lader barnet være med til at definere formålet med samtalen. Netop ved at invitere barnet til at komme med input til dagsordenen, får det også medbestemmelse på mødets indhold. Dette kan bl.a. for barnet medvirke til en større forståelse og lyst til at engagere sig i samtalen.

På næste side kan du se et eksempel på et brev (udarbejdet ud fra en 'børnevenlig' skabelon).

Den 4. december 2017

Kære Alberte

Jeg kommer snart på besøg hos dig, hvor vi skal tale sammen igen. Hvis du har glemt, hvorfor jeg som din sagsbehandler kommer, kan du bede Dorte og Leif om at fortælle det til dig. Du kan også læse om det i det hæfte, jeg har sendt. Hæftet hedder "Når du får besøg af din sagsbehandler".

Når jeg kommer på besøg, skal vi tale om, hvordan du har det hos Dorte og Leif. Og hvordan dine besøg hos mor er.

Jeg kunne også rigtig godt tænke mig at vide, om der er noget, som du gerne vil tale med mig om. Du kan måske tale med Dorte eller Leif om det, og så kan I skrive det ned på et stykke papir eller ringe og fortælle mig det. Du kan igen bestemme, om vi skal gå en tur først, inden vi skal tale sammen. Ligesom sidst kan du også vælge et sted, hvor vi ikke bliver forstyrret, når vi skal tale sammen.

Som jeg nævnte sidst, må du også gerne have en voksen med, når vi skal tale sammen. Dorte og Leif vil tale med dig, om du har lyst til det. Du kan også læse om det i det hæfte, jeg har sendt til dig.

Jeg kommer på besøg **mandag den 11. december kl. 15:00.**

Du kan ringe til mig, hvis du gerne vil spørge mig om noget.

Med venlig hilsen



Marianne Hansen
Tlf. 12 34 56 78

Københavns Kommune – Socialforvaltningen
Borgercenter Valby-Vesterbro-Kgs. Enghave - Gammel Køge Landevej 3 – 2500 Valby



Huskepunkter ift. brevet til barnet

- **Skriv brevet til barnet**

Så snart du har aftalt en dato og et tidspunkt for tilsynet med barnets plejeforælder/kontaktpædagog, skal du udarbejde et brev til barnet. Tænk over, hvordan du formulerer dig. Selv om brevet er formelt, skal du være særlig opmærksom på, at langt de fleste børn hurtigt kan aflæse/afkode om brevet er skrevet *til* dem, eller om det blot er en *procedure*, du som sagsbehandler skal sørge for, bliver fulgt.

- **Udarbejd en dagsorden i brevet**

I brevet skal du udarbejde en dagsorden (tilpasset det enkelte barn) og samtidig invitere barnet til at komme med sine input til dagsordenen. I brevet skal du opfordre barnet til at tale med sine plejeforældre eller sin kontaktpædagog om, hvad han/hun gerne vil tale med dig om på mødet. På den baggrund har du på forhånd inviteret barnet til at deltage og givet udtryk for, at barnets mening er vigtig for dig.

- **Formuler dig kort og præcist**

Du skal være opmærksom på, at brevet er skrevet i et sprog, der er tilpasset barnets alder og funktionsniveau. Jo mere kort og præcist du kan formulere brevet, jo større sandsynlighed er der for, at barnet ikke bliver forvirret af for mange informationer. Vær også opmærksom på dette, hvis du udformer, designer og opstiller brevet på en særlig måde.

- **Vedhæft evt. et billede af dig selv**

Som noget nyt opfordrer vi i projektperioden til, at du kan vedhæfte et billede af dig selv i brevet. At barnet får sat ansigt på, hvem du er, skaber igen rammen forudsigelighed, og kan muligvis gøre situationen mere tryk for barnet.

- **Overvej hvornår barnet skal modtage brevet**

Når du har udarbejdet brevet skal du fremsende brevet til barnet (via plejeforældrenes e-Boks eller til institutionens mailadresse). Inden du sender brevet skal du dog altid vurdere, hvornår det specifikke barn har brug for at vide, at du kommer på besøg – nogle børn har brug for at få besked flere uger i forvejen, hvorimod andre børn kun har brug for få dage eller mindre...

- **Tal med de voksne på barnets anbringelsessted/bisidderen**

Sørg for at de voksne på barnets anbringelsessted (plejeforældre/kontaktpædagoger) eller bisidderen støtter barnet i at forstå, hvad formålet med børnesamtalen i det personrettede tilsyn er. Nævn gerne hæftet ”Når du får besøg af din sagsbehandler” i brevet.

1.2. Udlever informationsmateriale om tilsynet til barnet

En række undersøgelser viser, at børn har svært ved at forstå, hvad formålet med eksempelvis det personrettede tilsyn er. Derfor har vi udarbejdet et børnevenligt informationsmateriale, ”Når du får besøg af din sagsbehandler”. Hæftet beskriver, hvad en børnesamtale er, hvordan børnesamtalen i tilsynet skal foregå, barnets rettigheder m.m. Hæftet er udarbejdet med henblik på at give barnet en forståelse af selve processen – dvs. hvad barnet kan forvente og bidrage med både før, under og efter tilsynet.

Hæftet findes i to versioner: En kortfattet version og en længere version. Den længere version beskriver børns rettigheder fra 12 år, og er tiltænkt de ældre børn i målgruppen. Du skal dog altid vurdere, hvilke af de to versioner bedst matcher det enkelte barns funktions- og udviklingsniveau.

- Når du har vurderet, hvilken version bedst matcher barnets behov, skal du fremsende informationsmateriale (elektronisk) til barnets plejeforældres e-Boks eller kontaktpædagogens/institutionens mailadresse – gør det hver gang sammen med brevet!
- Når du møder barnet til selve samtalen i tilsynet, kan du altid udlevere et fysisk eksemplar af informationsmateriale. Til samtalen kan du også undersøge, hvordan plejeforældrene eller kontaktpædagogen har formidlet og talt med barnet om informationsmateriale.

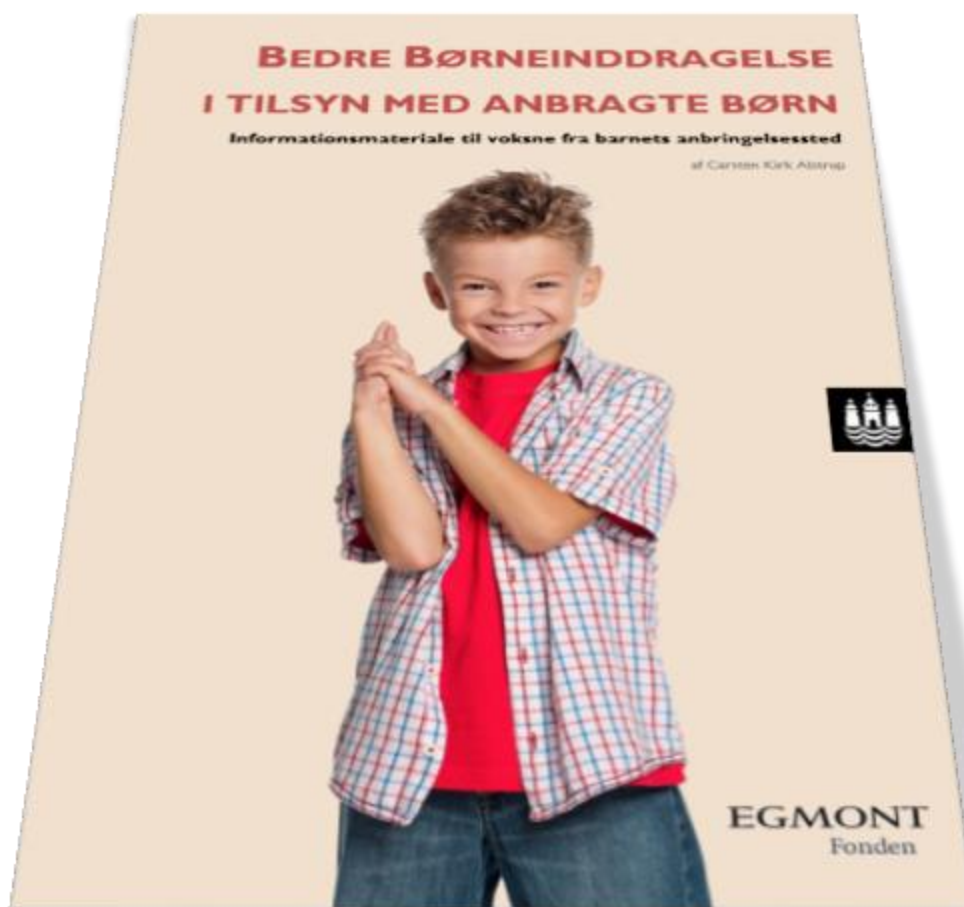


Der findes også et informationsmateriale til de voksne på barnets anbringelsessted. Dette materiale beskriver, dels hvad de kan forvente sig (ift. de nye procedurer, der afprøves i projektperioden), dels deres afgørende rolle med at støtte barnet (særligt før og efter det personrettede tilsyn har fundet sted).

Informationsmaterialet til voksne på barnets anbringelsessted er sendt i et trykt eksemplar med post til alle plejeforældre/kontaktpædagoger. Informationsmaterialet blev fremsendt i efteråret 2018. Skulle de ikke have modtaget et eksemplar, kan du fremsende et eksemplar til plejeforældrene via deres e-Boks.

Hvor finder jeg informationsmaterialerne?

Du finder også dette materiale på One Drive under delte filer – find dem i mappen *Bedre Børneinddragelse*.



1.3. Afdæk muligheden for en bisidder til barnet

Såvel Børnekonventionen som Serviceloven understreger, at ethvert barn har ret til at blive inddraget i behandlingen af sin egen sag. Dertil har børn som nævnt ret til (jf. Forvaltningsloven) at medbringe en bisidder eller en støtte person under det personrettede tilsyn.

Formålet med denne ordning er at sikre, at børn inddrages i beslutninger angående deres eget liv, således at deres ønsker bliver fremlagt, og at deres rettigheder derigennem imødekommes. En bisidder eller støtteperson kan være en vigtig støtte for barnet under samtalen, så barnet får kommunikeret sine tanker og ønsker. Efter mødet kan bisidderen eller støttepersonen også være med til at huske på og genfortælle, hvad der blev sagt. Så tilbyd altid barnet at have en bisidder eller støtteperson med under det personrettede tilsyn.

”Det er fordi, så kan hun [bisidder] holde lidt mere styr på, hvad min sagsbehandler siger. Så hun ikke siger noget til et møde og laver om på det til næste møde. Det var nemlig det, der skete før. Og nu sker det ikke sådan rigtig mere.”

Dreng (citater fra undersøgelse af Børns Vilkår, 2017)

I forbindelse med Borgerrådgiverens rapporter (både fra 2015 og 2017) bliver Københavns Kommune alvorlig kritiseret, da det viste sig, at mange børn *ikke* blev vejledt om deres ret til en bisidder, som de skal, jf. lovgivningen.

I nærværende projekt har vi derfor indarbejdet nogle konkrete tiltag og procedurer vedrørende børns ret til en bisidder i forbindelse med forberedelsesfasen til børnesamtalen i tilsynet.

På næste side kan du læse, hvad du skal huske, dels når barnet allerede har en bisidder, dels hvad du skal gøre, når barnet (endnu) ikke har en bisidder.

Når barnet har en bisidder:

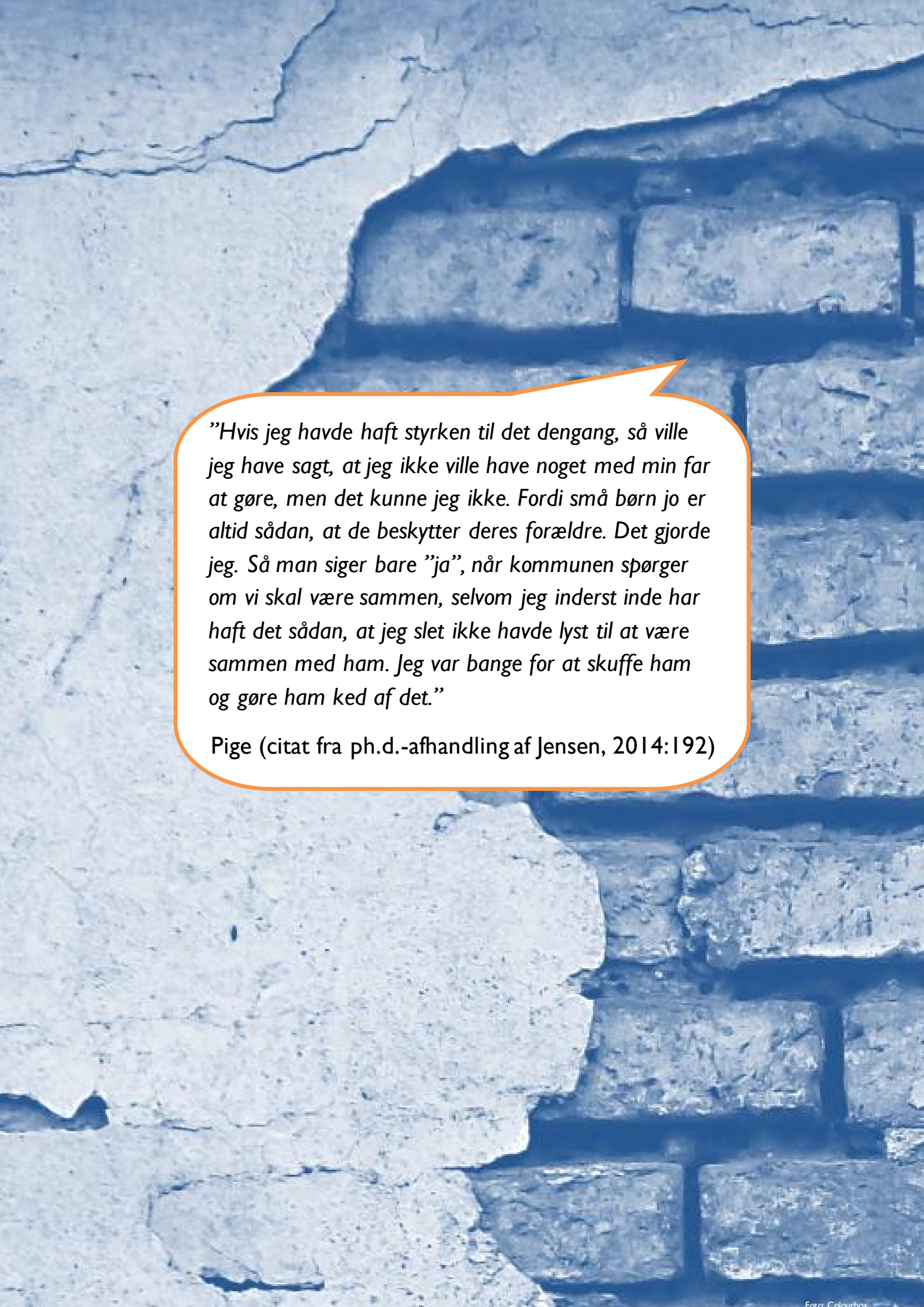
- Sørg for at bisidderen har mulighed for at deltage på den pågældende dag, hvor du forventer at afholde det personrettede tilsyn.
- Orienter bisidderen om, at han/hun har til opgave at forberede barnet på besøget samt tale med barnet om, hvilke emner barnet ønsker at tale om under tilsynet.

Hvis barnet endnu *ikke* har en bisidder:

1. Undersøg hvorvidt og hvordan der findes nogle i barnets netværk, der kan være relevant som barnets bisidder. I forbindelse med anbringelsen er barnets netværk i forvejen blevet grundigt undersøgt. Du kan med afsæt i denne viden hurtigt danne dig et billede af, om der er nogle i barnets netværk, som kunne tænkes at påtage sig rollen som barnets bisidder.
2. Hvis ikke der findes en potentiel bisidder i barnets netværk, skal du involvere barnets plejeforældre eller kontaktpædagog i forhold til at sikre, at de sammen med barnet finder frem til, om barnet ønsker en bisidder, og i så fald hvilken bisidder barnet kunne tænke sig at have med til samtalen i forbindelse med det personrettede tilsyn (eller generelt til møder med forvaltningen). Det er vigtigt, at de voksne på barnets anbringelsessted taler med børnene om formålet med bisidderen, og at det både kan være én de kender (men ikke dem selv) eller én ukendt, faglig uddannet bisidder fra Børns Vilkår. Dette står også beskrevet i informationsmaterialet til voksne på barnets anbringelsessted.
3. Som nævnt (under pkt. 1.2) er det vigtigt, at barnet har modtaget informationsmaterialet, ”*Når du får besøg af din sagsbehandler*”, hvor barnets rettigheder i form af en bisidder er beskrevet – i en børnevenlig version.
4. Børns Vilkår har udviklet et materiale til børn og unge i form af bl.a. en pjece, der beskriver, hvad en bisidder er, og hvilket formål det har at have en bisidder med til møder. Læs mere om dette på www.bornsvilkar.dk

UNDER TILSYNET





”Hvis jeg havde haft styrken til det dengang, så ville jeg have sagt, at jeg ikke ville have noget med min far at gøre, men det kunne jeg ikke. Fordi små børn jo er altid sådan, at de beskytter deres forældre. Det gjorde jeg. Så man siger bare ”ja”, når kommunen spørger om vi skal være sammen, selvom jeg inderst inde har haft det sådan, at jeg slet ikke havde lyst til at være sammen med ham. Jeg var bange for at skuffe ham og gøre ham ked af det.”

Pige (citat fra ph.d.-afhandling af Jensen, 2014:192)

2. UNDER TILSYNET



Barnets perspektiv skal være omdrejningspunktet under tilsynet

Der er skrevet en række fagbøger, der fremkommer med bud på, hvordan professionelle som eksempelvis sagsbehandlere på bedste vis kan inddrage børn i samtaler. Mange af disse bøger argumenterer for, at det er vigtigt at inddrage barnets perspektiv, da det i mange tilfælde er et andet end den voksnes, og kan give ny og relevant indsigt i barnets situation. Væsentligt er det ved samtaler med børn, at du ikke blot som sagsbehandler får ny viden, og bliver klogere på barnet, men at barnet også bliver klogere på sig selv, sin situation og sine handlemuligheder. I tråd med dette peger bøgerne også på, at der i forbindelse med samtaler med børn er en række faglige, etiske og metodemæssige forhold – herunder dilemmaer og udfordringer – som du som sagsbehandler skal forholde dig til i din kontakt med barnet.

Børn har forskellige forudsætninger for at blive inddraget

Som tidligere nævnt er hvert barn unikt, og det fordrer, at du som sagsbehandler er i stand til at tilpasse hver samtale med fokus på det konkrete barn. Det kræver bl.a., at du er opmærksom på (Rask, 2011):

- Barnets *levede erfaringer* med at deltage i en samtale (herunder barnets kompetence til at udtrykke sig om sig selv, at blive spurgt om sin holdning til forhold til livet osv.).
- Barnets *alder, modenhed, sproglige og kognitive udvikling* (hvor du bl.a. kan vurdere om, der er behov for kommunikationsstøttende materialer under samtalen – se evt. bagerst i kataloget under *Metoder*).
- Barnets *psykosociale situation* (herunder eventuelle belastninger og kriser, der kan have betydning for samtalen).

På den baggrund er det således forskelligt fra barn til barn, hvordan du kan indgå i en dialog og drøfte potentielle svære følelsesmæssige emner vedrørende eksempelvis barnets anbringelse. Dertil kommer, at det for mange børn kræver tid, før de har tillid til, at du som sagsbehandler kan hjælpe dem – og det kan være en særlig udfordring i forhold til børn, der har fået opbygget en mistillid til det system, du som sagsbehandler repræsenterer. Kun tiden og din måde at møde barnet på, kan være med til at opbygge denne tillid, der er et essentielt grundlag i socialt arbejde generelt (Warming & Christensen, 2016).

Forskellige børneperspektiver

Når du som sagsbehandler skal forsøge at forstå og sætte dig ind i barnets tanker, følelser og opfattelser barnet har om sig selv under samtalen, er det vigtigt, at du er bevidst om din egen måde at iagttage barnet på. Ifølge Warming (2011) kan begrebet 'børneperspektiv' afspejle, hvordan du ud fra tre forskellige børneperspektiver kan iagttage barnet:



Et udefra-perspektiv

er i spil, når dit syn på barnet er baseret på en generaliseret forståelse (ud fra teorier og eksakt viden) om, hvad der er "barnets bedste". Barnets stemme og udsagn om eget liv har som sådan ikke nogen betydelig vægt, da du som den voksne ud fra dette perspektiv bedst kan vide og identificere barnets behov, livssituation, problemer og udviklingsmuligheder.



Et tilstræbt indefra-

perspektiv benyttes, når du forsøger at sætte dig i barnets sted med henblik på at forstå, hvordan barnets situation er. Dette kan gøres eksempelvis gennem observation (med mindre børn) eller samtaler med personer rundt om barnet (når barnet ikke vil udtale sig eller det kan være for belastende at spørge barnet selv).



Et indefra-perspektiv

optræder, når du lytter til barnet, der selv giver udtryk for sine artikulerede holdninger, synspunkter, oplevelser og ønsker. Ved at give 'ordet' til barnet selv og spørge barnet direkte (evt. ved hjælp af relevante metoder) kan du få tilført ny og relevant viden om barnet fra barnets eget perspektiv, du ellers ville have overset.

Illustrationer: Colourbox

Ud fra de tre perspektiver kan du som sagsbehandler få indblik i, hvad du baserer din viden om barnet på. Når du skal udføre kvalificeret socialt arbejde i din hverdag, er du afhængig af din viden og faglighed (et udefra-perspektiv), men det kan ikke stå alene. I forbindelse med det personrettede tilsyn skal det suppleres med et indefra-perspektiv, hvor du ser barnet som en aktør, der har vigtig viden, holdninger og meninger om sig selv og sit eget liv – en viden du kun kan få gennem barnet. Derfor kan de tre ovenstående perspektiver være et relevant 'refleksionsværktøj', der kan gøre dig bevidst om, hvad du baserer din viden om barnet på – såvel før, under og efter det personrettede tilsyn.

Beskyttelse eller inddragelse

Du må dog også i hvert konkret tilfælde overveje, hvornår det er muligt og etisk forsvarligt at spørge barnet selv, hvis barnet kan opleve loyalitetskonflikter forbundet med det at blive inddraget, f.eks. i situationer, som opleves som et valg mellem f.eks. dets forældre og plejeforældre. Her bliver din rolle som barnets sagsbehandler at forholde dig til dilemmaet ”[...] mellem på den ene side at



Illustration: Colourbox

beskytte børnene gennem umyndiggørelse, eller på den anden side at lade dem få indflydelse på eget liv på godt og ondt gennem ansvar for svære og modsætningsfyldte beslutninger, hvis konsekvenser er uigennemskuelige” (Warming, 2002: 79).

Du skal som sagsbehandler således være særligt opmærksom på, at du på den ene side skal beskytte barnet ved at vurdere, hvorvidt og hvordan han/hun kan håndtere eventuelle belastninger før/under/efter samtalen og samtidig sikre, at barnets ret til at få indflydelse på eget liv ved at blive hørt bliver muliggjort.

En dansk ph.d.-afhandling (Jensen, 2014) viser, at børn både kan og gerne vil inddrages i samtaler, når de er tilrettelagt på ’børnevenlige’ måder af sociale myndigheder. Afhandlingen viser i forlængelse af andre forskningsundersøgelser, at det i relation hertil er væsentligt at fastholde en balancegang mellem beskyttelse og inddragelse. De to begreber er ikke modpoler, men komplementerer hinanden. I relation hertil fremhæver en norsk undersøgelse (Strandbu, 2011), at inddragelse giver beskyttelse – en form for ’sikkerhedsventil’ – da inddragelsesprocesser kan give børn erfaringer med og lære dem at blive inddraget i beslutningsprocesser, hvorved de lettere kan fortælle om forhold på anbringelsesstedet – også hvis der er noget, de ikke trives med.

Inddragelse af barnet fremhæves også i nyere dansk barndomsforskning, der peger på, ”... at selv om indflydelse og inddragelse kan være belastende, kan det være endnu mere belastende ikke at have indflydelse og blive inddraget” (Warming, 2011: 31).

Det bliver din fornemmeste opgave som sagsbehandler at håndtere denne balancegang mellem beskyttelse og inddragelse, som er barnets ret, således barnet både kan forstå, håndtere og engagere sig både før, under og efter samtalen med dig.

Metoder

Det vil altid være en konkret vurdering fra barn til barn, hvorvidt og hvordan du kan benytte dig af en specifik metode eller ej. Det kan selvfølgelig være en god idé på forhånd at have tænkt over, hvilken metode du kan benytte, men fornem altid i samtalen med barnet, om det vil være givende for barnet, at du anvender en eller flere konkrete metoder under samtalen. I dette metode- og inspirationskatalog kan du lade dig inspirere af forskellige metoder til at samtale med børn. Overvej altid den konkrete metode ift. barnets alder, behov og funktionsniveau. Bagerst i dette katalog kan du finde eksempler på konkrete metoder, der kan være med til at fremme inddragelsen af børn i samtaler.



Foto: Colourbox

Ingen konkrete opskrifter, men der findes gode råd

I samtaler med anbragte børn er det væsentligt at tage højde for, at barnet som udgangspunkt så at sige kan betegnes som 'en ufrivillig klient'. I praksis betyder det formentlig også i de fleste tilfælde, at barnet sjældent selv efterspørger at tale med deres sagsbehandler. Dette – sammen med en række andre forhold – stiller nogle helt særlige krav til dig som sagsbehandler, når du skal tilrettelægge samt afholde børnesamtalen i det personrettede tilsyn med barnet.

Hvert barn er unikt, og det er på ingen måder muligt at nedskrive 'en bestemt opskrift' på, hvordan du bedst kan gennemføre en samtale i det personrettede tilsyn med et barn. I det følgende kan du dog lade dig inspirere af forskellige råd samt af forskellige metoder eller strategier i forbindelse med samtaler med børn (Øvreeide, 2004; Bo & Gehl, 2008; Rask, 2011; Warming, 2011; Elholm et al., 2016; Bressendorff, 2017).

Opbygning af samtalen

Der er relevant på forhånd at tænke over, hvordan du forestiller dig samtalen skal forløbe ud fra tre parametre – dvs. hvordan du *indleder* samtalen, hvilke elementer du og barnet ønsker at drøfte *undervejs*, samt hvordan samtalen skal *afsluttes*. Dette kan være nødvendigt i forhold til, at du er i stand til at etablere en relation til og anerkende barnet samt skabe tryghed for barnet i forbindelse med samtalen. Ved at du som sagsbehandler reflekterer over opbygningen samt konkrete elementer af samtalen i din forberedelse og afholdelse af samtalen med det konkrete barn, kan du være med til at skabe rammerne for en mere børnevenlig inddragelsespraksis.

Skab en god og positiv stemning indledningsvis



Inden selve samtalen med barnet går i gang, kan du med fordel etablere en såkaldt 'yes-setting', der skal være med til at skabe en positiv og tryk stemning omkring samtalen. Dette kan du gøre ved at stille spørgsmål til barnet om noget, som han/hun er optaget af. Bemærk at du særligt som ny sagsbehandler *indledningsvist* bør stille lukkede spørgsmål (som barnet kun kan svare 'ja' eller 'nej' til).

- Er det din dukke? Er du glad for den?
- Har du fået et nyt computerspil? Er den nye version bedre end den gamle?
- Har du fået malet væggene på dit værelse? Har du valgt farven?

Du kan også anvende det, der i litteraturen bliver kaldt 'identitetsmarkører' (Øvreeide, 2004), som både kan være ydre kendetegn, have at gøre med sociale forhold eller være knyttet til alder. Det er positive kendetegn ved barnet, du skal fremhæve. Barnet kan gennem sådanne budskaber føle sig set på en god måde, hvilket kan åbne for kontakt.

- Jeg tror, at du er en, der er rigtig god til at stå på skateboard...
- Jeg gætter på, at du er en, der godt kan lide tegnefilm med prinsesser...
- Jeg kan se, at du har FCK-tørklæde på, så måske du er fan...

Vær opmærksom på nervøsitet hos børn

Vær særlig opmærksom på, at barnet kan være meget nervøs i forhold til at skulle tale med deres sagsbehandler – og det kan der være mange grunde til! Det kan bl.a. være svært for anbragte børn at skulle tale med deres (nye) sagsbehandler om emner, der kan være følelsesmæssige belastende samt skabe usikkerhed i forhold til, hvordan du som sagsbehandler vil reagere på barnets udsagn under samtalen. Vigtigst af alt er, at du er opmærksom på, at barnet kan være nervøs, og italesætter dette, når du vurderer, at barnet fremtræder nervøs. Eksempler på sætninger:



Illustration: Colourbox

- *Jeg kan godt forstå, at du kan have sommerfugle i maven, når du skal tale med mig... det kan jeg også have, når jeg skal tale med en, jeg ikke har set længe/aldrig har set...*
(vær dog her opmærksom på, om barnet er i stand til at forstå metaforer – her kan det for et barn, som er konkret tænkende, forstås som 'levende sommerfugle i maven').
- *Der er flere af de andre børn, som jeg taler med engang imellem, der synes, at det kan være svært at skulle tale med mig om nogle af de ting, som jeg skal spørge om. Og det kan jeg godt forstå! Så hvis jeg spørger dig om noget, som du ikke vil tale med mig om, så kan du bare sige, at det vil du helst ikke tale med mig om...*
- *Du skal vide, at der ikke er nogen forkerte svar til de spørgsmål, som jeg vil stille dig... Du kan svare lige, hvad du mener... din mening er vigtig for mig at kende...*

Samtalens struktur og indhold



Illustration: Colourbox

De fleste (yngre) børn kan have brug for at vide rammesætningen for samtalen, dels da dette kan medvirke til at gøre situationen mere forståelig/forudsigelig for barnet og give barnet en fornemmelse af, hvilke forestillinger/forventninger du kan have til barnets deltagelse. Rammesætningen af samtalen kan udtrykkes som:

- *Vi skal i dag tale om... (med afsæt i de nye procedurer – dvs. dagsordenen fra brevet før tilsynet til barnet samt barnets input).*
- *Vi skal tale sammen i en halv time...*
- *Vi skal tale sammen, indtil den store viser på uret står på 3...*
- *Vi skal tale sammen indtil uret ringet... (nogle børn kan have brug for, at du benytter dig af en såkaldt 'timer').*
- *Hvis du synes, kan vi holde en pause undervejs...*

Definer formålet med samtalen

Det er essentielt, at formålet med samtalen er tydeligt for barnet, således at barnet forstår, hvorfor du som sagsbehandler, skal tale med ham/hende – herunder hvilken rolle og hvilket mandat du har som barnets sagsbehandler.

Som tidligere nævnt (pkt. 1.3.) er det relevant, at barnet også får indflydelse på, hvad formålet med samtalen er. Når barnet får mulighed for at komme med input til dagsordenen, får de også medbestemmelse på mødets formål, hvilket forventeligt kan medvirke til at gøre formålet med samtalen mere klar og meningsfuld, skabe en større interesse og et øget engagement for samtalen.

- *Grunden til, at jeg skal tale med dig er, at jeg sammen med dine forældre og plejeforældre skal tage nogle beslutninger om, hvad der kan være bedst for dig... men før vi gør det, er det meget vigtigt, at vi selvfølgelig også lytter til dig...*
- *Jeg vil gerne spørge dig, hvad du tænker om... (f.eks. hvis du skal besøge din mor noget mere). Når jeg gerne vil spørge dig, betyder det ikke, at du selv kommer til at bestemme om... (du kan besøge din mor noget mere), men det er vigtigt for mig at høre, hvad du mener, inden jeg skal finde ud af, hvad der er bedst for dig...*
Det er betydningsfuldt, at du som sagsbehandler gør det tydeligt for barnet, at det ikke er barnet, der alene kan bestemme hvilken beslutning, der skal træffes.
- *Jeg er sådan én, der kan være med til at beslutte... (f.eks. hvor du skal bo lige nu, hvor meget du skal være sammen med din mor og far)... men jeg kan ikke beslutte... (f.eks. hvilken skole du skal gå i)... det er der nogen andre, der ved noget om/bestemmer...*
- *Jeg har talt med din mor... din klasselærer... dine plejeforældre...*
Fortæl barnet, hvor du har de informationer fra, som du inddrager i samtalen. Når du gør dette, kan det være med til at skabe en større forståelse og sammenhæng for barnet. Spørg indtil, om barnet kan genkende deres fortællinger (har andre perspektiver, har brug for at korrigere, give flere detaljer osv.).

Fortrolighed

En væsentlig del af den indledende samtale skal tage afsæt i, at du som sagsbehandler får talt om fortroligheden i samtalen – herunder at barnet får at vide, hvordan du vil handle på de oplysninger, du får fra barnet under samtalen. Som hovedregel er der ikke noget af det, som barnet fortæller dig, der kan være fortroligt. Men det er det dog vigtigt, at du kan aftale med barnet, hvordan du vil gå videre med de oplysninger, som barnet har givet dig.



- *Det er ikke alt, som vi to taler om, jeg vil fortælle til andre... men der kan være nogle af de ting, som du fortæller mig, jeg er nødt til at tale med nogle andre om...*
- *Du skal vide, at jeg aldrig vil sige noget af det videre, som du har fortalt mig, til andre, uden at jeg fortæller det til dig først...*

Benytt dig af samtale tekniske redskaber undervejs

Der findes forskellige spørgeteknikker, der kan tages i anvendelse, således at du som sagsbehandler fastholder dit fokus på barnets perspektiv:

Lukkede og åbne spørgsmål

Som tidligere beskrevet kan der til *lukkede spørgsmål* svares 'ja' eller 'nej'. De åbner således ikke op til refleksion eller beskrivelser, og de er derfor ikke anvendelige, med mindre du som sagsbehandler har brug for ren faktisk viden.

Åbne spørgsmål kan derimod give dig nogle uddybende og nuancerede svar, da du så at sige ikke lægger nogle rammer for svaret. Du skal helst undgå 'hvorfor'- spørgsmål, da de lægger op til årsag-virkning-tænkning, og kan give indtryk af, at der skal placeres skyld. Prøv i stedet med spørgsmål som:

- *Hvordan kan det være at...?*
- *Hvilke ting kan du opleve som...?*
- *Prøv at fortælle mig, hvad du tænker om...?*

Relationsspørgsmål

Børn kan nogle gange have lettere ved at tale om noget ved at tale om det ud fra andres perspektiv. Ved at stille et relationsspørgsmål kan du få mulighed for at få svar på ud fra, hvad barnet tror, andre tænker om en given situation.

- *Hvad tror du, at dine kammerater vil sige, at du er god til?*
- *Hvad ville din klasselærer sige, at du er bedst til i skolen?*
- *Hvem kan hurtigst se det på dig, når du har en rigtig god dag? Hvad lægger han/hun mærke til?*

Spørgende konstatering

Ved at spørge konstaterende kan du som sagsbehandler fremlægge den mulighed for barnet, at det er sådan, situationen måske ud fra barnets perspektiv skal opfattes. Ved at spørge konstaterende kan du give barnet mulighed for at forkaste, godkende eller korrigere din måde at opfatte barnets budskab på:

- *Er det sådan, at du bliver ked af det...*
- *Vil det sige, at du bliver glad, når...*
- *Betyder det, at du kan være bekymret, hvis...*

Gentagelse af barnets udsagn

Som sagsbehandler kan du med fordel blive i barnets udsagn, holde tråden i samtalen og derved forblive nysgerrig i barnets perspektiv.

- *Du blev glad...*
- *Du blev ked af det...*
- *Du blev slået...*

Periodisk opsummering

Du kan med korte mellemrum opsummere kort, hvad barnet har sagt til dig, eller hvad I har talt om. Derved kan du som sagsbehandler vise, at du har lyttet til barnet, og barnet får på samme tid genfortalt sin historie og får mulighed for at korrigere eventuelle misforståelser.

- *Du har fortalt mig, at...*
- *Du nævnte, at...*

Almengørelse

Nogle børn og unge kan føle sig anderledes eller forkerte – og som sagsbehandler kan du under samtalen forsøge at formindske eller ændre denne følelse. Det kan du gøre ved at almenføre eller generalisere barnets situation:

- *Jeg kender andre børn, der bor i en plejefamilie, og som oplever eller som siger (det samme som barnet)...*
- *Jeg taler ofte med andre børn, der oplever/føler/tænker (det samme som barnet giver udtryk for)...*

Jeg-budskaber

Når du som sagsbehandler benytter 'jeg-budskaber', kan det være en respektfuld måde at foreslå barnet, hvordan barnets situation kan opfattes (af andre). Det er væsentligt, at du som sagsbehandler er ydmyg i forhold til barnets opfattelse og tilbyder dem en version, som barnet enten kan be- eller afkræfte.

- *Jeg får indtryk af, at du er vred over... er det rigtigt?*
- *Jeg oplever, at du bliver ked af det, når du siger... er det rigtigt?*
- *Jeg tror, at du er spændt på... er det rigtigt?*

Opdelte udsagn

Når barnet har givet en ufuldkommen eller usammenhængende beskrivelse af en situation, kan du som sagsbehandler sige den første del af en sætning – og opfordre barnet til at fuldende sætningen:

- *Og da din mor råbte til dig, så...*
- *Når du får ondt i maven, så...*

Metaforer

Du kan bruge billeder til at beskrive forhold, som kan være vanskelige at finde ord for at beskrive. Metaforer kan fange en lighed eller kontrast, og kan lægge afstand til følelsesmæssige ladede emner, så de måske bliver lettere at tale om. Lad også selv barnet komme med forslag til, hvad der kan være et relevant billede eller en metafor på noget, som I taler om. Vær dog opmærksom på, hvorvidt barnet er i stand til at forstå brug af metaforer i sproget. Yngre børn eller børn med specifikke diagnoser, der i højere grad tænker konkret, kan have sværere ved dette. Tænk blot selv over den konkrete betydning af f.eks. "at tage benene på nakken", "at træde i spinaten" eller "at have sommerfugle i maven".

Børn der kan være afvisende eller svarer 'det ved jeg ikke'

Det kan højst sandsynligt ikke undgås, at du, som sagsbehandler, kommer til at befinde dig i en situation, hvor et barn enten afviser at tale med dig eller svarer: "Det ved jeg ikke", til de spørgsmål, du stiller. Der kan være forskellige årsager til denne adfærd hos barnet, men vigtigst af alt er, at du forholder dig roligt og nysgerrigt i forhold til, hvad årsagen til barnets afvisning eller passive måde at kommunikere på kan være.

Barnet kan have dårlige erfaringer med at tale med voksne, og at det ikke fører til noget godt. Derfor kan barnet have sine gode grunde til at sige 'ingenting' under samtalen. Et barns mestrings- og overlevelsesstrategier kan opleves som en afvisning af dig som sagsbehandler, og i manges øjne kan de komme til at fremstå som provokationer og forstyrrelser eller på anden måde vanskeliggøre etablering af kontakt. Barnet, der 'ikke siger noget', kan medføre oplevelsen af afmagt – for som sagsbehandler vil/skal du jo gerne have oplysninger fra barnet, når du skal vurdere barnets trivsel og herunder dets nuværende anbringelse.



Illustration: Colourbox

Der findes desværre ikke nogen tryllestav, der kan hjælpe dig i en situation som denne, men anerkend, at du godt kan forstå, at barnet kan have svært ved at åbne sig (f.eks. på baggrund af tidligere erfaringer med andre voksne). Vær tålmodig og tænk ud af boksen i forhold til, om der er noget særligt, du kan gøre i samtalen – f.eks. foreslå at gå en tur, spille et spil, lægge et puslespil, tegne eller lege – dvs. inddrage et såkaldt 'fælles tredje', som tager fokus væk fra øjenkontakten og presset til at skulle besvare spørgsmål, der ligger i en samtale.

Du kan også møde et barn, der konsekvent svarer 'det går fint' på alle dine spørgsmål, og som ikke har lyst til eller svært ved at uddybe eller nuancere sine svar. Dette kan være et udtryk for samme mestrings- eller overlevelsesstrategi som barnet, der svarer 'ved ikke' til dine spørgsmål. Når barnet svarer 'det går fint', kan det være en måde for barnet at undgå at blive spurgt nærmere ind til potentielle følelsesmæssige svære problemstillinger.

Du kan også forsøge at anvende nogle af de forskellige spørgsmålstyper eller samtale tekniske redskaber, som blev nævnt tidligere:

- *Jeg får indtryk af, at du ikke kan lide at skulle tale med mig om noget, der kan være svært, fordi du måske ikke kender mig godt nok... (jeg-budskab)?*
- *Jeg tænker, at du måske vælger at svare 'ved ikke', fordi du ikke har lyst til at fortælle det til mig... (jeg-budskab)?*
- *Hvad tror du, at din bedste ven ville sige... (relationsspørgsmål)?*
- *Nogle gange kan man godt have det sådan, at man ikke lige ved, hvad man skal sige, når man får stillet et svært spørgsmål... Sådan er der mange – både børn og voksne – der har det... (almengørelse).*

Hvis du virkelig fornemmer – efter at du ihærdigt har forsøgt på forskellig vis – at barnet ikke ønsker at udtale sig, kan du foreslå barnet, at samtalen kan gennemføres en anden dag – uden at afkræve et svar fra barnet. Du bør også gøre barnet opmærksom på, at det er helt okay, at han/hun ikke ønsker at tale med dig (da det er barnets ret at bestemme, hvorvidt og hvordan han/hun ønsker at deltage i samtalen).

Opsummer, vær tydelig og anerkend barnets deltagelse afslutningsvis

Hvis du som sagsbehandler ikke får afrundet samtalen på en god måde, kan der være risiko for, at barnet får en oplevelse af, at hele samtalen var dårlig, og det kan skabe mistillid til dig/systemet.

- Derfor skal du altid sikre, at du kortfattet og præcist opsummerer de samtaleemner, som I har drøftet undervejs i samtalen. På den måde kan barnet supplere og korrigere dine forståelser af barnets stemme. Forventningsafstemningen kan for dig som sagsbehandler være med til at sikre, at du har forstået det, barnet har givet udtryk for, og derved kan du undgå eventuelle misforståelser.
- En god afslutning på en samtale med et barn kræver også, at du præciserer for barnet, *hvordan* og *hvornår* du har tænkt dig at følge op på eventuelle spørgsmål. Fortæl også, hvad du præcist siger videre og til hvem (fx forældre eller plejeforældre/kontaktpædagogen).
- For nogle børn kan det være rart ved afslutningen på mødet, at du allerede der nedskriver i kort form, hvad jeres aftaler er/hvad der kommer til at ske efter mødet.
- Husk at du altid skal anerkende barnet for dets deltagelse i samtalen – uanset hvor lidt eller meget han/hun har givet udtryk for under samtalen.

Det personrettede tilsyn – barnet er den vigtigste



I Københavns Kommune er det dig som myndigheds-sagsbehandler, der har ansvaret for at tale med barnet (det personrettede tilsyn), hvor det er henholdsvis familieplejekonsulenter (fra Center for Familiepleje) eller netværkskonsulenterne fra de lokale borgercentre enheder, der har ansvaret for at give henholdsvis pleje- og netværksplejefamilieме rådgivning, vejledning og supervision.

Når du skal gennemføre et personrettet tilsyn, taler du formentligt også med de voksne fra barnets anbringelsessted for at høre nærmere om, hvordan de tænker, at barnet trives.

I den forbindelse er det dog vigtigt, at du er opmærksom på, at barnet skal have den oplevelse, at du først og fremmest kommer på besøg for at tale med barnet og ikke/dernæst de voksne på barnets anbringelsessted. Tænk derfor over, hvordan du kan sørge for dette.

Du kan eksempelvis tale med barnet i begyndelsen for at signalere, at det er vigtigt for dig at høre barnets stemme først (på den måde kan du også bringe barnets ønsker i spil, når du taler med de voksne fra barnets anbringelsessted). Du kan overveje, hvordan det virker for barnet, at du efter jeres møde så at sige 'lukker døren' for at tale med plejeforældrene/kontaktpædagogen, hvor barnet muligvis ikke deltager (ved at overveje dette, kan du måske bedre komme frem til, hvordan du forklarer barnet, hvorfor du efterfølgende skal tale med de voksne fra barnets anbringelsessted, og specifikt hvad du skal fortælle dem).

Liste over sædvanlige og nye procedurer under tilsynet

Nedenstående giver dig et hurtigt overblik i forhold til både de almindelige og nye procedurer, du som sagsbehandler skal forberede og forholde dig til UNDER tilsynet.



Gør stadig som før

- Forklar formålet med samtalen
- Forklar fortrolighed i samtalen ift. det, som du taler med barnet om
- Vær lyttende, nysgerrigt spørgende og anerkendende i samtalen med barnet
- Anvend evt. metoder og værktøjer i dialogen – tilpasset barnets alder, behov og funktionsniveau
- Undersøg (så vidt det er muligt) punkterne fra den børnefaglige undersøgelse i relation til barnets nuværende:
 - Udvikling og adfærd
 - Familieforhold
 - Skoleforhold
 - Sundhedsforhold
 - Fritidsforhold og venskaber
 - Andre relevante forhold
- Saml de vigtigste punkter op i afslutningen af samtalen med henblik på at forventningsafstemme bestemte punkter/fremtidige aftaler med barnet

Inkluder de nye procedurer

1. Tag afsæt i den fælles dagsorden, som du har lagt op til i brevet til barnet (pkt. 2.1)
2. Følg op på, hvorvidt og hvordan der er blevet talt med barnet om deres ret til en bisidder – og derigennem få nuanceret barnets ønsker og behov (pkt. 2.2)
3. Anvend evalueringsspørgsmål i afslutningen af samtalen (pkt. 2.3)
4. Undersøg barnets ønske ift. måden, hvorpå du skal følge op (pkt. 2.4)
5. Anvend evt. et evalueringsskema og noter *barnets oplevelse af inddragelsen* (pkt. 2.5)

2.1. Tag afsæt i den fælles dagsorden

I den indledende samtale med barnet skal du tage afsæt i dagsordenen fra det brev, som du har sendt til barnet (pkt. 1.2.), samt **tilføje** de emner i tilsynet, som barnet har bedt om at få talt om. Forventningsafstem altid med barnet i forhold til, om han/hun kan godkende/genkende/har brug for at korrigere emnerne i forhold til, hvad barnet ønsker at drøfte på mødet. Hvis barnet ikke har givet udtryk for nogle emner på forhånd, skal du undersøge (ved samtalens begyndelse), om barnet har nogle særlige emner, han/hun gerne vil drøfte.



Hvis barnet ikke tidligere har modtaget et brev før tilsynet, så tal med barnet om, hvordan det har været at modtage et brev om tilsynet fra dig. Grunden til, at vi opfordrer dig til at gøre dette, er, at vi i projektperioden allerede har erfaret, at nogle børn er glade for at blive forberedt på tilsynet ved at modtage et brev inden, imens andre har været mere forundrede (eksempelvis har en pige givet udtryk for, at hun blev en anelse nervøs, idet hun ikke vidste, om samtalen nu krævede noget mere af hende, siden hun havde modtaget et brev inden tilsynet – brevet skabte ikke her den tiltænkte forudsigelighed).

2.2. Følg op på barnets ønske og behov for bisidder

Ved selve samtalen med barnet skal du huske at tjekke op på, hvorvidt og hvordan der er blevet talt med barnet om dets ret til en bisidder – og derigennem få nuanceret barnets ønsker og behov. Du kan evt. tage afsæt i det børnevenlige informationsmateriale ”Når du får besøg af din sagsbehandler”, hvor der er beskrevet et afsnit om, hvad en bisidder er, og hvorfor barnet skal have en sådan tilbudt.

2.3. Anvend evalueringsspørgsmål ved samtalens afslutning

Ved samtalens afslutning skal du stille barnet feedback spørgsmål. Spørgsmålene kan dels give dig en pejling i forhold til, hvordan barnets oplevelse af selve samtalen har været, dels være medvirkende til, at barnet i højere grad føler sig hørt og respekteret i tilsynet (uagtet at barnets ønsker ikke helt kan imødekommes). Spørgsmål, du kan anvende, og som er udarbejdet med inspiration fra FIT (Feedback Informed Treatment):

- *Har vi fået talt om det, som du gerne ville tale om i dag? Hvis ikke, hvad ville du så gerne have talt om?*
- *Har jeg været nysgerrig over for det, du havde at sige? Hvis nej, hvad kan jeg så gøre anderledes næste gang, vi ses?*

Alle spørgsmål kan evt. suppleres med, at barnet skal vurdere sit svar ud fra ’en skala fra 1-10, hvor 1 er meget dårligt og 10 er meget godt’. Dertil kan du evt. også inddrage visuelt materiale i form af smileys med forskellige (følelsesmæssige) udtryk. Til yngre børn kan du f.eks. anvende tre ’smileykort’ (én glad, én neutral og én sur smiley), der udgør en mindre skaleringsgrad, men stadig visuelt kan være en støtte for barnet i forhold til at give udtryk for sine umiddelbare følelser i forbindelse med samtalen.

2.4. Spørg om barnets ønsker for/til din tilbagemelding efter mødet

Under samtalen kan barnet have konkrete spørgsmål eller ønsker, du ikke på stående fod kan give svar på, før du har undersøgt det nærmere. Dvs. at du er nødt til at formidle dine svar til barnet *efter* samtalen. I den forbindelse kan du undersøge, hvordan barnet ønsker at modtage en tilbagemelding fra dig efter tilsynet. Hvis barnet ikke selv har et specifikt ønske, kan du foreslå ham/hende forskellige muligheder (f.eks. i et brev, over telefonen/Skype/Facetime eller gennem sin plejemor/plejefar/kontaktpædagog).

Vær nysgerrig og spørg barnet, hvorfor han/hun ønsker en tilbagemelding på en særlig måde – og følg gerne barnets ønske, hvis det er muligt for dig.



Illustration: Colourbox

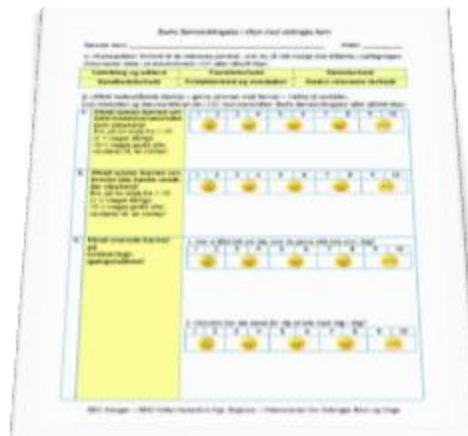
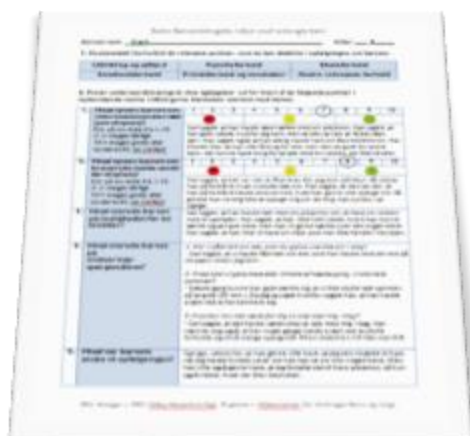
2.5. Anvend evt. evalueringsskemaet

Som noget du sikkert ved, har vi i projektperioden afprøvet et 'evalueringsskema'. Der har været både positive og mindre positive tilbagemeldinger på anvendelsen af skemaet under afslutningen af samtalen med barnet. Du skal altid overveje, hvorvidt det er relevant at inddrage et sådan skema. Så hvis du tænker, at det ikke er passende ift. det konkrete barn, så skal du blot undlade at bringe det i spil.

Anvend dog fortsat elementer fra skemaet under samtalen – dvs. spørg indtil:

- barnets tilbagemelding ift. bisidder (som nævnt under pkt. 2.2.)
- barnets svar på evalueringsspørgsmålet: *Har vi fået talt om det, som du gerne ville tale om i dag?* (som nævnt under pkt. 2.3)
- barnets ønske ift. til tilbagemelding efter tilsynet (pkt. 2.4)

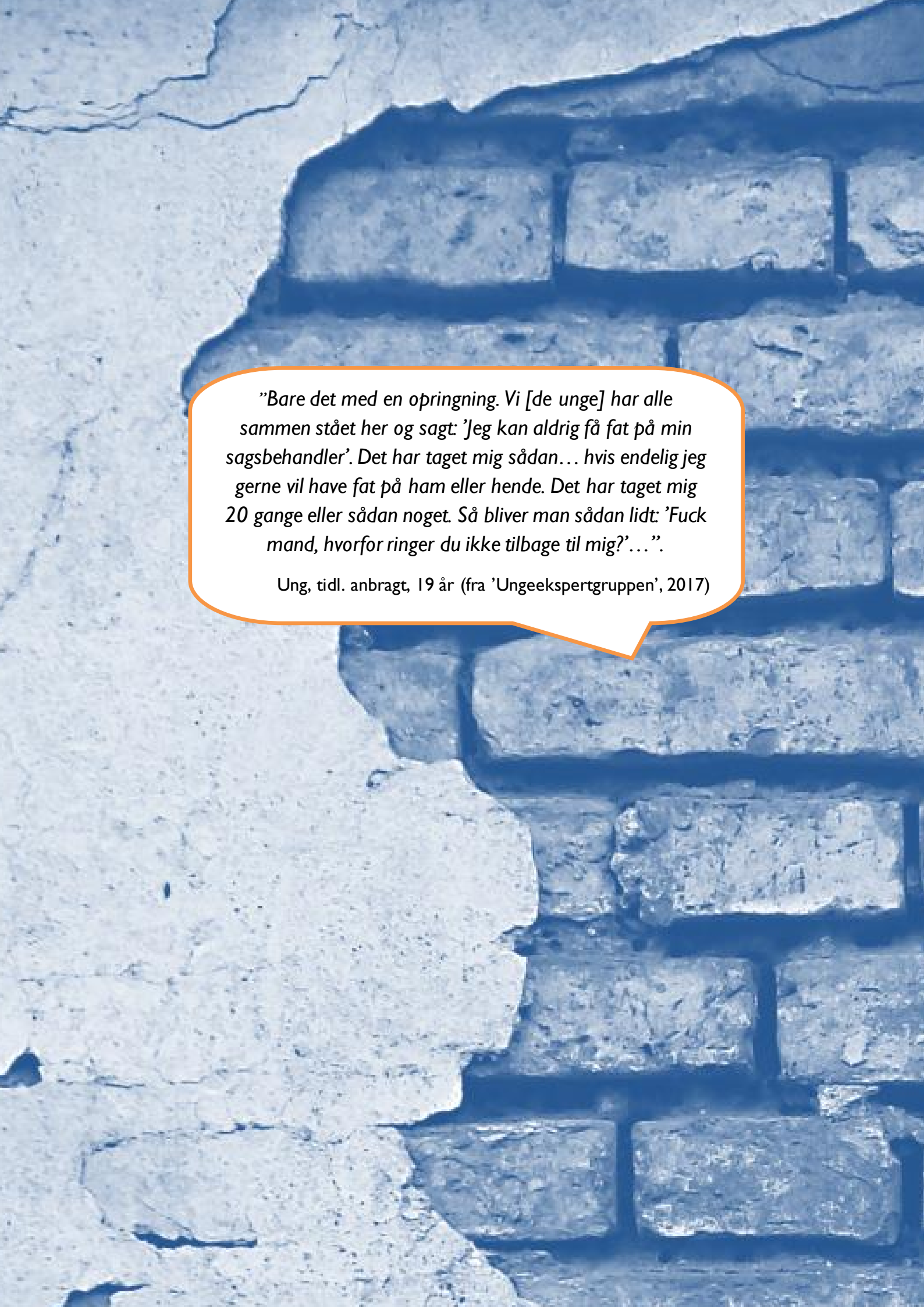
I projektperioden har vi afprøvet i alt 8 versioner af evalueringsskemaet – i fire forskellige farver (rød, gul, grøn, blå), hvor disse versioner findes med henholdsvis gule og farvede smileys. På næste side kan du se et eksempel på et udfyldt skema.



<p>1. Hvad syntes barnet om informationsmaterialet (om tilsynet)? Evt. på en skala fra 1-10 (1 = meget dårligt; 10 = meget godt) eller vurderet ift. en smiley?</p>	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table> <p>Carl sagde, at han havde læst hæftet med sin plejemor. Han sagde, at han godt vidste, hvorfor jeg kom, men at det var rart at få det læst igen. Han sagde også, at han aldrig havde hørt om Børnetelefonen. Han troede ikke, at han ville få brug for det, men det var godt for andre børn, der kunne have brug for at tale med en voksen, de ikke kender.</p>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10																														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10																																
<p>2. Hvad syntes barnet om brevet (du havde sendt før tilsynet)? Evt. på en skala fra 1-10 (1 = meget dårligt; 10 = meget godt) eller vurderet ift. en smiley?</p>	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table> <p>Carl sagde, at det var rart at få et brev før, jeg kom på tilsyn. Så vidste han på forhånd, hvad vi skulle tale om. Han sagde, at det var rart, at han på forhånd havde skrevet ned, hvad han gerne ville spørge om. Så glemte han nemlig ikke at spørge mig om de ting, han syntes, var vigtige.</p>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10																														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10																																
<p>3. Hvad svarede barnet på evalueringsspørgsmålene? Evt. på en skala fra 1-10 (1 = meget dårligt; 10 = meget godt) eller vurderet ift. en smiley?</p>	<p><i>1. Har vi fået talt om det, som du gerne ville tale om i dag?</i></p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table> <p>Carl sagde, at vi havde fået talt om det, som han havde skrevet ned på sit papir, inden jeg kom.</p> <p><i>2. Har jeg været nysgerrig over for det, du havde at sige?</i></p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table> <p>Carl sagde, at det havde været okay at tale med mig i dag. Han nævnte dog også, at han nogle gange havde svært ved at skulle forholde sig til så mange spørgsmål. Næste gang kunne han godt tænke sig, at vi ikke skulle tale sammen så lang tid (30 min.). Da jeg spurgte hvorfor, sagde han, at han havde svært ved at koncentrere sig så lang tid.</p>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10											1	2	3	4	5	6	7	8	9	10										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10																																
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10																																
<p>4. Hvad svarede barnet på muligheden for en bisidder? <i>Hvis barnet har en bisidder med under tilsynet, så noter efter samtalen, hvilke fordele/ulempes du vurderer, barnet har af dette...</i></p>	<p>Carl sagde, at han havde talt med sin plejemor om, at have en voksen med til samtalen. Han sagde, at han ikke helt vidste, hvem han kunne tænke sig at have med, men han vil gerne tænke over det noget mere. Han sagde, at han ikke vil have en med, som han ikke kender i forvejen.</p>																																								
<p>5. Hvad var barnets ønske til din (evt.) måde at give en tilbagemelding på efter samtalen?</p>	<p>Carl gav udtryk for, at han gerne ville have, at jeg selv ringede til ham, når jeg havde fundet ud af, om han kan se sin mor noget mere. Men han ville også gerne have, at jeg fortalte det til hans plejemor, så hun også vidste, hvad der blev besluttet.</p>																																								
<p>6. Andre iagttagelser der kan fremme barnets oplevelse af inddragelse?</p>	<p>Carl nævnte, at godt kunne tænke sig, at vi startede med at tale sammen og bagefter kunne vi spille et spil eller gå en tur.</p>																																								



EFTER TILSYNET



”Bare det med en øpringning. Vi [de unge] har alle sammen stået her og sagt: ’Jeg kan aldrig få fat på min sagsbehandler’. Det har taget mig sådan... hvis endelig jeg gerne vil have fat på ham eller hende. Det har taget mig 20 gange eller sådan noget. Så bliver man sådan lidt: ’Fuck mand, hvorfor ringer du ikke tilbage til mig?’...”

Ung, tidl. anbragt, 19 år (fra ’Ungeekspertgruppen’, 2017)

3. EFTER TILSYNET



Opfølgningen er lige så vigtig for børn som forberedelsen!

Måden, hvorpå du som sagsbehandler følger op på barnets ønsker og spørgsmål *efter samtalen* med barnet, er lige så vigtig som din forberedelse *før samtalen* og som din måde at anerkende barnets perspektiv på *under samtalen*, hvis barnet skal opleve sig reelt inddraget.

Som tidligere nævnt er det væsentligt, at du under samtalen med barnet tydeliggør, at barnet *ikke selv* kan bestemme, hvordan din beslutning bliver. Hvis barnet under samtalen har fået en oplevelse af, at han/hun har indflydelse på den beslutning, du som sagsbehandler skal træffe, men efterfølgende får oplevelsen af, at du 'havde truffet en beslutning på forhånd', vil barnet føle sig ført bag lyset (Bo & Gehl, 2008). For at minimere risikoen for at dette sker, er det derfor afgørende, at du som sagsbehandler følger op så hurtig så muligt på barnets spørgsmål og ønsker efter samtalen.

Sker dette ikke, kan det være svært for børn at forstå og håndtere deres situation samt virke meningsløst at skulle engagere sig i en samtale med dig som deres sagsbehandler. Og når de ikke oplever at få dette i forbindelse med opfølgningen "... vil de let danne egne selvcentrerede forståelser eller misforståelser af sammenhænge, og endda påtage sig skyld og tage ansvar for situationer, som de ikke har ansvaret for og er en del af eller ikke en del af, som forklaringer på det, som sker" (Jensen, 2014: 185). Børn og unge fra denne undersøgelse har udtalt, at når opfølgningen efter samtalen med deres sagsbehandler er mangelfuld eller ikke eksisterende, skaber det frustration:

"Der gik flere måneder efter et møde, før jeg fik et svar. Jeg kontaktede kommunen på mails og ringede mange gange. Jeg fik også min mor til at skrive mails til kommunen for at få et svar. Så gik jeg op på kommunen, fordi de ikke svarede mig. Det kom der heller ikke noget ud af. Jeg synes virkelig, at det er for meget, at man ikke kan få fat på dem. Så man skal henvende sig rigtig meget til dem på kommunen, for de har det med at glemme ting. Det er meget svært at få kontakt med sagsbehandleren og få svar på beslutninger."

Dreng, 15 år (Jensen, 2014:181).

"Jeg synes, at den lange ventetid på svar fra møderne er svær. Jeg ventede et helt år på at få et svar på en meget lille ting, f.eks. om jeg kunne komme hjem til min mor en weekend om måneden. Jeg forstår stadig ikke, hvorfor det skulle tage så lang tid. Jeg har sagt det mange gange til kommunen, men de har aldrig gidet svare rigtig på det..."

Dreng, 17 år (Jensen, 2014:181).

Mangelfuld opfølgning på såvel mindre som større spørgsmål skaber usikkerhed for barnet. Opfølgningen på det personrettede tilsyn med barnet er derfor også et væsentligt fundament i dit arbejde som sagsbehandler, når du skal sørge for, at barnet føler sig hørt jf. dets rettigheder.

Vær transparent når du fortæller barnet om din afgørelse

Når børn giver udtryk for, at de oplever, at du som deres sagsbehandler *ikke* lytter til dem, kan det forveksles med, at det bare handler om, at de ikke får ret eller ikke får deres ønsker opfyldt, når du træffer en afgørelse, som de er uenige i. Men når du reelt har lyttet til det konkrete barns ønsker og inkluderet dets holdninger i dine overvejelser og beslutninger, og barnet fortsat udtaler, at du ikke har lyttet til ham eller hende, handler det sandsynligvis i højere grad om, at det for barnet er utydeligt at se, hvor dets udsagn og perspektiver er taget med i beslutningen:

"Det at have indflydelse på beslutningerne er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at [...] (børn) ønsker, at beslutningerne i den sidste ende skal blive, som de i første omgang ønskede det. Det handler i langt højere grad om, at de kan se at dele af deres perspektiv afspejlet i de endelige beslutninger..." (Jensen, 2014: 186).

Derfor er det væsentligt, at du som sagsbehandler er tydelig i din tilbagemelding til barnet, og at du formidler, hvordan du har inddraget barnets perspektiv i din beslutning. Børn har brug for at modtage forklaringer for at bedre at kunne forstå og håndtere deres situation. Så jo mere transparent du er om inddragelsen af barnets perspektiv i din afgørelse over for barnet, jo større

mulighed er der for, at barnet på stående fod eller senere vil opleve sig hørt og respekteret i processen. Om end det kan være udfordrende at forklare (særligt yngre) børn, som kan have svært ved at forstå de fulde konsekvenser af deres oprigtige ønsker, er det fortsat vigtigt, at du tydeligt, kortfattet og anerkendende forklarer barnet, hvordan du har lyttet og taget dets ønsker med i din afgørelse.

De voksne fra barnets anbringelsessted er en vigtig støtte efter tilsynet

Som tidligere nævnt (under *Før tilsynet*) spiller plejeforældre og kontaktpædagoger en væsentlig rolle både før og efter tilsynet. Udover den *formelle* inddragelse (foretaget af dig) i forbindelse med børnesamtalen har mere *uformelle* inddragelsessammenhænge (som foregår i samspil med de voksne fra anbringelsesstedet) også væsentlig betydning for, hvordan barnet bearbejder, forstår og håndterer selve samtalen med dig som sagsbehandler. Når plejeforældre eller kontaktpædagoger efterfølgende taler med barnet om barnets oplevelse af selve samtalen (som f.eks. hvad barnet synes, var godt/svært eller hvad barnet forestiller sig kommer til at ske) kan det være med til at understøtte barnets udvikling af kompetencer til at mestre tilsynssamtaler fremadrettet.

”Plejemor og jeg sidder gerne en halv time efter mødet med kommunen og snakker om det. Plejemor spørger f.eks.: Hvad synes du om det? Og har du fået svar på det hele? Ellers ringer jeg i morgen til sagsbehandleren og får svar på det. Eller hvis jeg bliver ked af det, så spørger hun mig om, hvorfor reagerer du, som du gjorde og sådan nogle ting. Der får jeg lige samlet op på det vigtigste, og det betyder rigtig meget. Det betyder at jeg nu, efter at jeg er blevet hørt en del gange med små ting stille og roligt får mere tillid til det med kommunen. Det har jeg ikke haft, da jeg flyttede ind, da var jeg rædselsslagen en uge før jeg skulle have et møde. Jeg har fået mere tillid, og regner ikke med de (kommunen) fjerner mig.”

Pige, 16 år (Jensen, 2014:248)

Flere børn i ph.d.-afhandlingen (Jensen, 2014) fortæller at de gennem samtaler med voksne, de har tillid til – både fra deres private netværk (som f.eks. forældre eller større søskende) og professionelle netværk (f.eks. lærere og støttepersoner) – får støtte og hjælp til at gøre deres erfaringer med sociale myndigheders inddragelse mere forståelig. Når de får sat ord på deres oplevelser til voksne, som de har tillid til, kan de få bekræftet eller afkræftet deres forestillinger, således at din hensigt i forbindelse med det personrettede tilsyn ikke bliver misforstået af barnet (ibid.).

I forbindelse med nærværende projekt er der som tidlige nævnt udarbejdet et informationsmateriale til voksne fra barnets anbringelsessted. Informationsmaterialet sætter fokus på plejeforældres og kontaktpædagogers vigtige rolle i forbindelse med at støtte anbragte børn før og efter tilsynet.



Liste over sædvanlige og nye procedurer efter tilsynet

Nedenstående giver dig et hurtigt overblik i forhold til både de almindelige og nye procedurer, du som sagsbehandler skal forberede og forholde dig til EFTER tilsynet.



Gør stadig som du plejer

- Dokumenter det personrettede tilsyn i et standardnotat
- Følg op på barnets ønsker fra samtalen!
- Følg op på/revider handleplanen (SEL § 140)
- Følg op på forældrehandleplanen (SEL § 54 stk. 2, pkt. 3)
- Giv forældremyndighedsindehaver(ne) et mundtligt referat af samtalen
- Orienter forældremyndighedsindehaver(ne) og sørg for partshøring i alle indgående oplysninger (dvs. få hans/hendes/deres kommentarer)
- Tag stilling til samværsplanen for det kommende halve år (SEL § 71 stk. 2) og udarbejd en skriftlig afgørelse herom med klagevejledning
- Orienter familieplejekonsulenten om evt. bekymrende forhold eller ændringer.
- Giv plejeforældrene/kontaktpædagogen besked ift. nye aftaler (fx hvis barnet ønsker mere samvær).
- Kontakt evt. skolen og arranger et møde, hvis der er behov for at handle på evt. problematikker i forhold til barnets skolegang.

Inkluder de nye procedurer

1. Forhold dig til barnets ønsker om måden, du skal følge op på (pkt. 3.1).
2. Noter barnets oplevelse af *inddragelsen* – tilknyt evt. evalueringsskemaet (pkt. 3.2).

3.1. Forhold dig til barnets ønsker om måden, du giver tilbagemelding på

Som tidligere nævnt (pkt. 2.4) er det en god idé at undersøge, om barnet har nogle særlige ønsker til, hvordan du skal følge op på de spørgsmål eller ønsker, barnet har givet udtryk for under samtalen. Hvis det er muligt for dig, og du vurderer, at barnets konkrete ønske om tilbagemelding er hensigtsmæssig, så følg gerne barnets ønske! Hvis du vurderer, at det ikke er muligt at imødekomme barnets ønske om en konkret tilbagemelding, så forklar barnet hvorfor. Som tidligere nævnt handler det ikke om, at barnet blot skal have sit ønske opfyldt i forhold til en konkret tilbagemelding, men snarere at barnet er blevet hørt og får en forklaring på, hvordan ønsket er blevet vurderet, og hvorfor det ikke kan lade sig gøre.

3.2. Dokumenter barnets oplevelse af inddragelsen

Det personrettede tilsyn hænger tæt sammen med handleplanen, idet handleplanen beskriver den indsats, der er truffet afgørelse om. Så efter det personrettede tilsyn skal du følge op på/revidere barnets handleplan.

Selve tilsynsbesøget og *den konkrete inddragelse af barnet* skal du efterfølgende beskrive og dokumentere. I forhold til den konkrete inddragelse af barnet er det din opgave at beskrive, hvorvidt og hvordan du oplever barnets inddragelse i forbindelse med tilsynet – dvs. både før, under og efter tilsynet. Eksempler på dette kan være:

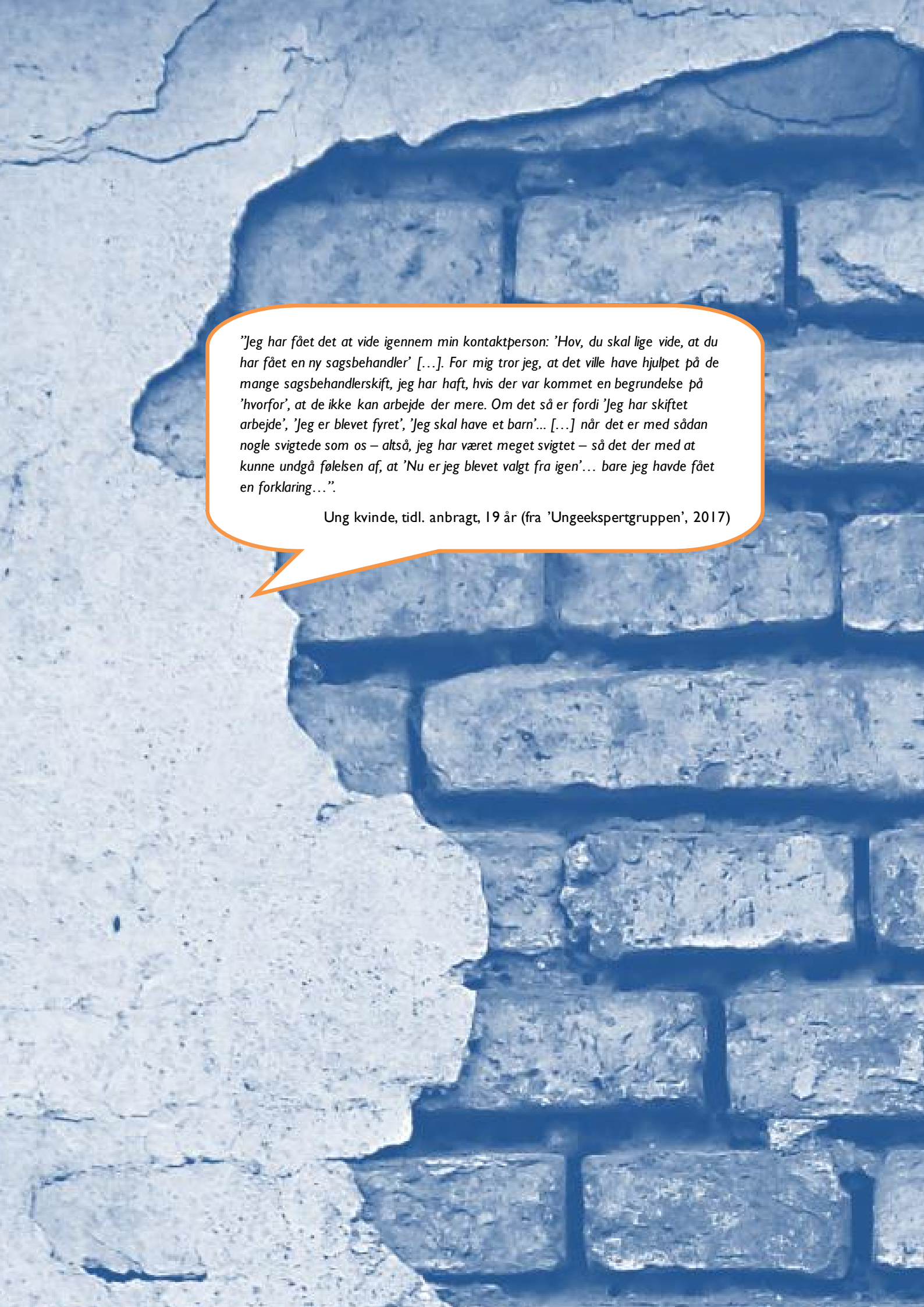
- En beskrivelse af barnets refleksioner og tanker i forbindelse med drøftelsen af en evt. bisidder (som nævnt under pkt. 1.3 og 2.2).
- En beskrivelse af, hvorvidt og hvordan barnet har fået talt om det, som barnet gerne ville tale om (som nævnt under pkt. 2.3).
- En beskrivelse af barnets ønsker til den tilbagemelding du skal give som sagsbehandler (som nævnt under pkt. 2.4).
- En beskrivelse af, hvad der er vigtigt for barnet i forbindelse med tilsynet (både før, under og efter) – herunder hvordan barnet gerne vil forberedes, hvorvidt barnet giver udtryk for, at særlige metoder er gode/mindre gode at bruge under samtalen osv.



Du bør efter tilsynet notere alle dine iagttagelser/barnets svar på, hvad der er 'god børneinddragelse' for det konkrete barn, da barnets synspunkter herpå er yderst relevante i forhold til næste opfølgning eller ved et eventuelt sagsbehandlerskifte, hvor informationerne kan være væsentlig viden for den nye sagsbehandler. Du kan med fordel skrive det under den samlede vurdering af tilsynet.

SAGSBEHANDLERSKIFT





"Jeg har fået det at vide igennem min kontaktperson: 'Hov, du skal lige vide, at du har fået en ny sagsbehandler' [...]. For mig tror jeg, at det ville have hjulpet på de mange sagsbehandlerskift, jeg har haft, hvis der var kommet en begrundelse på 'hvorfor', at de ikke kan arbejde der mere. Om det så er fordi 'Jeg har skiftet arbejde', 'Jeg er blevet fyret', 'Jeg skal have et barn'... [...] når det er med sådan nogle svigtede som os – altså, jeg har været meget svigtet – så det der med at kunne undgå følelsen af, at 'Nu er jeg blevet valgt fra igen'... bare jeg havde fået en forklaring..."

Ung kvinde, tidl. anbragt, 19 år (fra 'Ungeekspertgruppen', 2017)

4. SAGSBEHANDLERSKIFT

I forbindelse med myndighedsarbejdet med anbragte børn italesættes et sagsbehandlerskift oftest som "et vilkår", både børn, forældre, plejeforældre, kontaktpædagoger m.fl. skal forholde sig til. Dels da *uplanlagte* sagsbehandlerskift opstår (f.eks. hvis sagsbehandleren siger sit job op), dels da *planlagte* sagsbehandlerskift eksisterer i den nuværende organisering i forvaltningen (f.eks. når et barn får tilknyttet en ny sagsbehandler på baggrund af de strukturelt indbyggede skift fra den såkaldte børnegruppe til ungegruppe).

En række undersøgelser peger på, at et (eller hyppige) sagsbehandlerskift for mange børn kan være svært at forstå eller håndtere.

Derfor vil vi i denne projektperiode forsøge at forberede børnene på et (evt.) sagsbehandlerskift, således at de i højere grad kan begribe og håndtere denne situation.

Som barnets 'nuværende' sagsbehandler skal du:

- Prioritere at indkalde til og afholde et 'overlapsmøde', hvor både barnet og dets nye sagsbehandler skal deltage.
- Hvis dette ikke er muligt, skal du overveje, hvordan det enkelte barn på den mest hensigtsmæssige måde vil kunne modtage beskeden og forstå, hvorfor du ikke længere skal være barnets sagsbehandler. Du bør derfor vælge en af følgende muligheder:
 1. Skrive et personligt 'farvel'-brev til barnet (se eksempel på side 48).
Skriv gerne, hvornår barnet kan forvente, at den 'nye' sagsbehandler kontakter ham eller hende med et brev.
 2. Ringe og tale med barnet.

'OVERLAPSMØDE' *sammen med barnet!*



Som barnets 'nye' sagsbehandler skal du:

- Prioritere at deltage i et 'overlapsmøde', hvor både barnet og dets 'nuværende' sagsbehandler deltager.
- Hvis dette ikke er muligt, skal du overveje (evt. på baggrund af en drøftelse med barnets 'nuværende' sagsbehandler), hvordan du bedst kan forberede barnet på, at du er dets 'nye' sagsbehandler. Her skal du enten:
 1. Skrive et 'hej-jeg-er-din-nye-sagsbehandler'-brev. Ved planlagte sagsbehandlerskift – og når det er muligt – bør begge breve sendes samtidigt til barnet.
 2. Ringe og tale med barnet.

Ved planlagte sagsbehandlerskift – og når det er muligt – bør begge breve fra den 'nuværende' og den 'nye' sagsbehandler sendes samtidigt til barnet.

"Jeg har haft en anden sagsbehandler, hun var rigtig sød. Hun vidste, at hun skulle på barsel... og der fik hun sørget for, at der var et overlap sådan, at de begge to (den 'nuværende' og den 'nye' sagsbehandler) var der samme dag. Det er den eneste gang, jeg nogensinde har oplevet, at der har været et overlap. Ellers så er det bare... Så har jeg fået det på brev nogle gange, hvor der står 'Du har fået en ny en' eller så er der lige pludselig en, der har ringet til mig og sagt: 'Hej, jeg er din nye sagsbehandler'..."

Tidl. anbragt ung kvinde, 20 år (fra 'Ungeekspertgruppen', 2017)

Overvej altid hvordan du tænker, at det konkrete barn allerbedst vil kunne mestre at skulle modtage beskeden om, at du enten ikke skal være barnets sagsbehandler længere, eller at du fremover vil være barnets nye sagsbehandler. Ethvert barn er unikt og har individuelle behov og ønsker i forhold til at skulle modtage beskeden om et sagsbehandlerskift. Drøft det evt. også med de voksne fra barnets anbringelsessted.

På de næste sider kan du se eksempler på henholdsvis et 'farvel-brev' og et 'hej-jeg-er-din-nye-sagsbehandler-brev'.



Den 28. september 2017

Kære Alberte

Jeg håber, at du har det godt.

Jeg skriver dette brev til dig for at fortælle dig, at jeg har fået et andet arbejde, som ligger tættere på, hvor jeg selv bor. Det betyder, at jeg ikke længere skal være den person fra kommunen, som engang imellem kommer hjem til dig og taler med dig.

Jeg har været rigtig glad for at lære dig at kende. Jeg har været glad for de snakke, vi har haft sammen. Jeg har altid oplevet dig som smilende, og at du god til at fortælle, hvad du synes, og hvordan du har det.

Det varer ikke længe inden, at vi finder frem til, hvem du skal tale med frem over i stedet for mig. Så snart vi ved det, vil du modtage et brev fra ham eller hende. Hvis du får brug for at tale med nogen fra kommunen inden, kan du fortælle det til din plejemor Yvonne, der så kan hjælpe dig med at kontakte dem, som er ved at finde ud af, hvem den nye person, du engang i mellem skal tale med fra kommunen.

Jeg vil ønske dig alt det bedste i fremtiden.

Med venlig hilsen



Mette Jensen
Tlf. 12 34 56 78



Den 2. november 2017

Kære Alberte

Mit navn er Sarah. Jeg vil fremover i stedet for Mette være din sagsbehandler – dvs. den person, fra kommunen, som du engang imellem skal tale med hos Lone og Henrik.

Jeg har i mange år arbejdet med børn, som bor et andet sted end hos deres forældre. Jeg er rigtig glad for at tale med børn og hjælpe dem, når de har brug for det. I min fritid kan jeg godt lide at lave mad og være sammen med mine venner.

Jeg glæder mig til at møde dig og lære dig at kende.

Jeg sender dig et brev, inden jeg kommer på besøg hos dig, så du ved, hvornår jeg kommer, og hvad vi skal tale om.

Hvis du har brug for at tale med mig, eller at jeg skal hjælpe dig med noget, er du altid velkommen til at ringe eller skrive til mig. Du kan også bede din plejemor Lone eller plejefar Henrik om at ringe eller skrive til mig, om det du gerne vil spørge mig om.

Med venlig hilsen



Nadja Rasmussen

Tlf. 12 34 56 78





LOVINGIVING



Lovgivning

På de næste sider er der uddrag fra konkrete artikler i Børnekonventionen samt konkrete paragraffer fra Serviceloven og Forvaltningsloven, som er relevante at være opmærksom på i forhold til børns ret til at blive hørt og inddraget.

Retten til at blive hørt jf. Børnekonventionen

Børnekonventionen udgør et sæt internationale retningslinjer (kaldet artikler), udarbejdet og enstemmigt vedtaget af FNs generalforsamling i 1989. Børnekonventionen er ikke en lov, men de lande, som har ratificeret og underskrevet Børnekonventionen, har pligt til at overholde og fremme børns rettigheder. Danmark tiltrådte Børnekonventionen i 1991, hvilket betyder, at den danske regering har pligt til at respektere og sikre børn de rettigheder, som er defineret i konventionen. I en dansk kontekst betyder dette i praksis, at alle offentlige myndigheder skal overholde de enkelte retningslinjer i konventionen, når de behandler og træffer afgørelser (Kallehauge, 2013).

I relation til anbringelser af børn og unge uden for hjemmet bliver der i Børnekonventionens artikel 20 fremhævet:

Artikel 20

”1. Et barn, der midlertidigt eller konstant er afskåret fra sine familiemæssige omgivelser eller som af hensyn til sit eget bedste ikke kan tillades at forblive i disse omgivelser, har ret til særlig beskyttelse og bistand fra statens side.

2. Deltagerstaterne skal i overensstemmelse med deres nationale ret sikre alternativ omsorg for et sådant barn.

3. Sådant omsorg kan blandt andet omfatte anbringelse i pleje, Kafalah efter islamisk ret, adoption eller om nødvendigt anbringelse i passende børneinstitutioner. Ved overvejelse af mulige løsninger skal der tages tilbørligt hensyn til ønskeligheden af sammenhæng i et barns opvækst og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund”.

(Jurainformations Lovbøger, 2017: 177)

I Børnekonventionens artikel 25 fremhæves det endvidere:

Artikel 25

”Deltagerstaterne anerkender retten for et barn, der af de ansvarlige myndigheder er blevet anbragt for at få pleje, beskyttelse eller behandling af hensyn til sin fysiske eller psykiske sundhed, til periodisk gennemgang af den behandling, som barnet får, og af alle andre omstændigheder vedrørende dets anbringelse”.

(Jurainformations Lovbøger, 2017: 178)

Børns ret til at blive hørt i forbindelse med beslutninger, som har betydning for barnet selv, er defineret i Børnekonventionens artikel 12.

Artikel 12

”1. Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.

2. Med henblik herpå skal barnet især gives mulighed for at udtale sig i enhver behandling ved dømmende myndighed eller forvaltningsmyndighed af sager, der vedrører barnet, enten direkte eller gennem en repræsentant eller et passende organ i overensstemmelse med de i national ret foreskrevne fremgangsmåder”.

(Jurainformations Lovbøger, 2017: 176)

Børnekonventionens artikel 12 er særlig relevant at nævne i forbindelse med anbragte børn, hvor sagsbehandlerens pligt til at høre barnet eller den unge er fastsat på baggrund af Børnekonventionen.

Retten til at blive hørt jf. Serviceloven

Da Danmark har ratificeret og underskrevet Børnekonventionen, er Folketinget forpligtet til at sikre, at retningslinjerne konventionen indgår i den danske lovgivning.

Børns ret til at blive hørt er defineret i Servicelovens paragraf 48.

Serviceovens § 48

”§ 48. Inden der træffes afgørelse efter §§ 51, 52, 52 a, 56, 57 a, 57 b, 58, 62 og 63, § 65, stk. 2 og 3, og §§ 68-71 og 75, skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge herom. Samtalen kan undlades, hvis der umiddelbart forinden er gennemført en samtale med barnet eller den unge ved gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse, jf. § 50. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor.

Stk. 2. Samtalen kan undlades, i det omfang barnets modenhed eller sagens karakter i afgørende grad taler imod samtale gennemførelse. Kan samtalen ikke gennemføres, skal barnets holdning til den påtænkte afgørelse søges tilvejebragt.

(Jurainformations Lovbøger, 2017: 19)

Samtalen med det anbragte barn skal indgå som et væsentligt element i udarbejdelsen og den kontinuerlige opfølgning på handleplanen, der er det koordineringsredskab, som skal tydeliggøre indsatsen i barnets sag. Kommunens forpligtelse til at udarbejde en handleplan defineres i Servicelovens paragraf 140, og kommunens forpligtelse til at følge op på handleplanen er eksplicit

fremhævet i Servicelovens paragraf 70. Det bliver også her defineret, at kommunen mindst to gange om året skal gennemføre en samtale med barnet eller den unge for at følge op på foranstaltningen, således at barnet eller den unge bliver hørt.

Servicelovens § 70

”§ 70. Kommunalbestyrelsen skal senest 3 måneder efter, at der er iværksat en foranstaltning over for barnet, den unge eller de vordende forældre, vurdere, om indsatsen skal ændres, og om handleplanen, jf. § 140, skal revideres. Kommunalbestyrelsen skal herefter med højst 6 måneders mellemrum foretage en sådan vurdering. Afgørelse om revision af handleplanen træffes så vidt muligt med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år.

Stk. 2. Ved anbringelse uden for hjemmet skal vurderingen af indsatsen efter stk. 1 og af behovet for revision af handleplanen ske på baggrund af det løbende tilsyn med barnet eller den unge, jf. § 148, stk. 1, og efter kontakt med forældremyndighedsindehaveren. Tilsynet efter § 148, stk. 1, skal omfatte mindst to årlige tilsynsbesøg på anbringelsesstedet, hvor kommunen taler med barnet eller den unge. Samtalen skal så vidt muligt finde sted uden tilstedeværelse af ansatte fra anbringelsesstedet. Vurderingen skal omfatte en stillingtagen til, hvorvidt andre forhold end de hidtil beskrevne, jf. § 140, er relevante, og i så fald skal disse indgå i en revideret handleplan [...]”

(Jurainformations Lovbøger, 2017: 19)

Retten til bisidder

Både Serviceloven og Forvaltningsloven definerer, at enhver har ret til at lade sig repræsentere eller bistå af andre til møder i den offentlige forvaltning. Derfor har eksempelvis børn og unge i familiepleje ret til at have en bisidder eller støtteperson med under samtaler med sagsbehandleren.

Servicelovens § 48A

”§ 48a. Et barn eller ung, hvis sag behandles efter denne lov, har på ethvert tidspunkt af sagens behandling ret til at lade sig bistå af andre.

Stk. 2 Stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis myndigheden træffer afgørelse om, at barnets eller den unges interesse i at kunne lade sig bistå bør vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, eller hvor andet er fastsat ved lov. Myndigheden kan endvidere træffe afgørelse om at tilsidesætte barnets eller den unges valg af bisidder, hvis der er bestemte grunde til at antage, at bisidderen vil varetage andre interesser end barnets eller den unges.

Stk. 3 Myndigheden kan træffe afgørelse om at udelukke en bisidder helt eller delvis fra et møde, hvis det skønnes af betydning for at få barnets eller den unges uforbeholdne mening belyst.

Stk. 4 En bisidder for et barn eller en ung skal være fyldt 15 år og er omfattet af straffelovens § 152 om tavshedspligt.”

(Jurainformations Lovbøger, 2017: 19-20)

Forvaltningslovens § 8

”§ 8. Den, der er part i en sag, kan på ethvert tidspunkt af sagens behandling lade sig repræsentere eller bistå af andre. Myndigheden kan dog kræve, at parten medvirker personligt, når det er af betydning for sagens afgørelse.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt., gælder ikke, hvis partens interesse i at kunne lade sig repræsentere eller bistå findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, eller hvor andet er fastsat ved lov.”



METODER



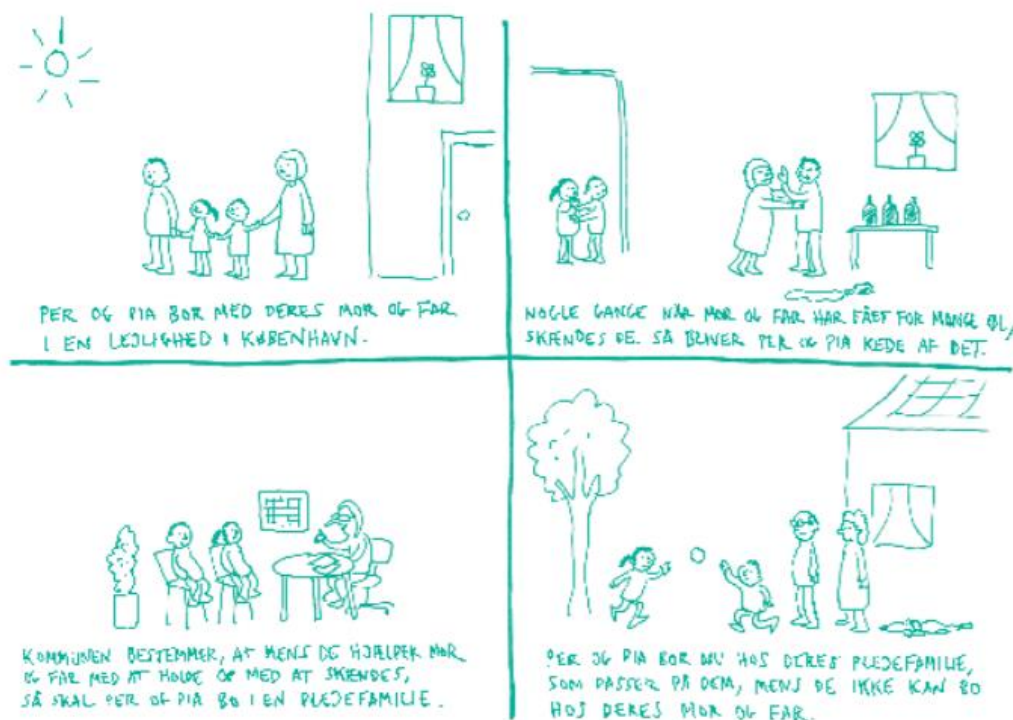
Metoder

På de følgende sider bliver du præsenteret for en række forskellige metoder, som du kan lade dig inspirere af og anvende, når du skal tale med barnet. Igen er det meget vigtigt, at du ikke blot benytter en metode uden, at du reflekterer over, hvorvidt og hvordan den passer til det unikke barn. Nogle børn vil profitere af eller blive engageret i samtalen, hvis du f.eks. vælger at tegne, hvor andre måske kan finde det svært at gennemskue, hvad du har gang i – det kan måske virke nedladende. Så overvej altid, hvordan en særlig metode eller et samtaleværktøj er til gavn for barnet og for samtalen som sådan.

Metode: Ord og billeder

Metoden "Ord og billeder" har til formål at udarbejde en visuel og indsigtfuld historie til barnet, hvor du med ord og billeder, som i en tegneserie, kan give barnet en aldersvarende og meningsfuld forklaring på, hvad der er sket, og hvad der fremadrettet skal ske i barnets liv.

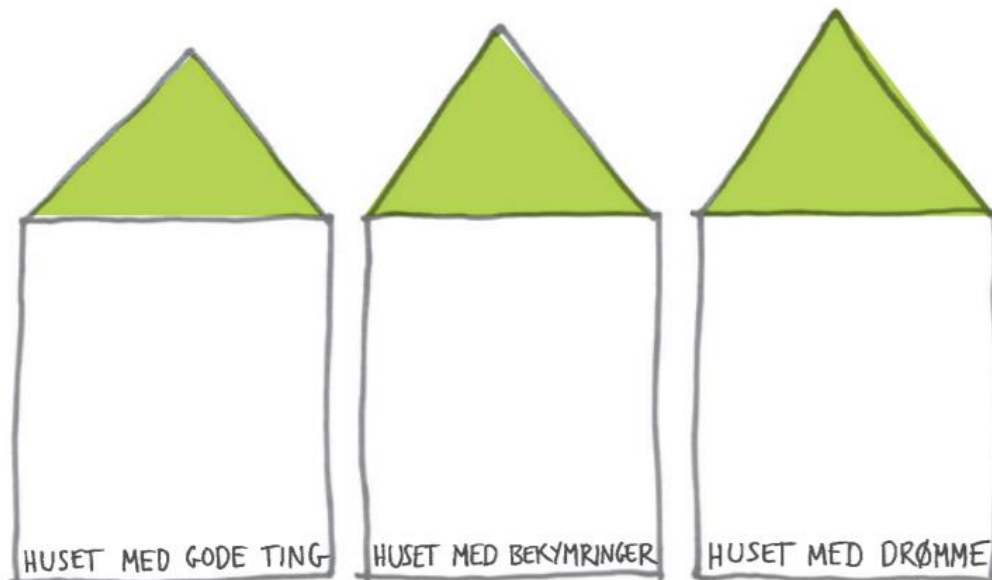
Metoden kan være særlig anvendelig, når du som sagsbehandler eksempelvis skal forklare barnet årsagen til, at det ikke kan bo hjemme hos sine forældre, og hvad der skal ske i den videre proces. Når det er vigtigt at støtte barnet i at skabe en meningsfuld fortælling om sit liv, hænger det sammen med, at barnet ellers let kan komme til at skabe sin egen fortælling, hvor det gør sig selv ansvarlig for og kan påtage sig skylden for, at det ikke længere kan bo hjemme. Metoden er udviklet af de australske terapeuter Andrew Turnell og Sussie Essex og tager afsæt i Signs of Safety metoden (Bressendorff, 2017).



(Bressendorff, 2017: 29)

Metode: De 3 huse

Metoden De 3 huse tager udgangspunkt i de tre centrale spørgsmål, som indgår i Signs of Safety's såkaldte domæner: *Hvad bekymrer? Hvad fungerer? Hvad skal der ske?* For at tale om disse domæner på en mere børnevenlig måde kan du opstille indholdet af spørgsmålene i tre huse:



(Bressendorff, 2017:14)

I samarbejde med dig som barnets sagsbehandler skal barnet placere sine bekymringer, det der allerede fungerer og dets drømme i de tre forskellige huse. Målene for fremtiden - huset med drømme – skal gerne være så konkrete, at de kan anvendes i arbejdet efterfølgende.

Helt konkret skal barnet/du tegne de tre huse (hvis barnet synes, at husene skal hedde noget andet, kan det være en god ide, at det er barnet der bestemmer, hvad husene skal hedde). De 3 huse repræsenterer alle områder af barnets liv. Afhængigt af barnets alder kan det skrive eller tegne i husene med hjælp fra dig som sagsbehandler. Når barnet/du tegner eller skriver i husene, skal du forklare barnet, hvad der skal ske, således: *"I det ene hus vil du/vi skrive eller tegne alle de ting i dit liv, som fungerer godt – det er det gode hus. I det andet hus vil vi beskrive alle dine bekymringer – det er bekymringernes hus. Det sidste hus er drømmehuset, hvor vi kan skrive og tegne, hvordan du gerne vil have dit liv ser ud, når alle dine bekymringer er væk"*.

Det er vigtigt, at du er opmærksom på, at barnet altid skal være den, der bestemmer, hvad indholdet i de tre huse skal være, ligesom det er barnet, der bestemmer, i hvilken rækkefølge de tre huse skal udfyldes. Du kan støtte barnet ved at stille spørgsmål om det, som barnet skriver/tegner – her er skalaspørgsmål eksempelvis et godt redskab til at få barnet til at nuancere sine svar. I drømmenes hus kan børn have en tendens til at tegne/skrive alle de ting, de ønsker sig (fx legetøj). Hold ud og fortsæt med at stille spørgsmål – efter lidt tid begynder barnet som regel at fortælle mere om ting, der knytter sig til barnets situation og problemer. Brug også gerne eksempler fra samtaler med andre børn, så barnet har en klarere idé om, hvad der skal stå i drømmenes hus (Turnell et al., 2013; Bressendorff, 2017).

Metode: Feen og troldmanden

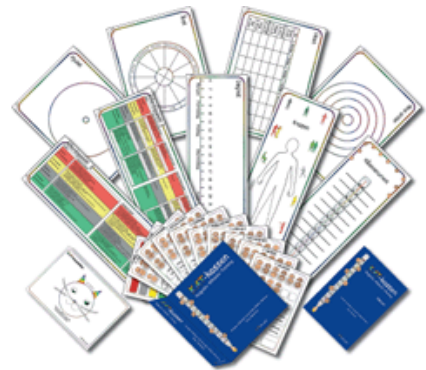
Du kan også anvende 'Feen og Troldmanden' som et samtaleværktøj til de yngre børn – barnet vælger selv om det skal være en fe eller troldmand, som I skal tale ud fra. På Feens og Troldmandens tøj kan du skrive eller tegne bekymringerne, som barnet oplever dem samt de ting, som barnet gerne vil have, ændrer sig. Forklar altid barnet, at bekymringerne ikke er identiske med barnet og kan forandres (ligesom vi skifter vores tøj). Feens vinger og Troldmandens kappe repræsenterer det, der fungerer godt i barnets liv. Vingerne kan hjælpe Feen til at "flyve væk" fra hendes problemer, og kappen kan "beskytte" Troldmanden og gøre hans problemer usynlige for en stund. I Troldmandens tryllestav og i Feens stjerne kan du skrive eller tegne barnets ønsker og håb for fremtiden (Turnell et al., 2013; Bressendorff, 2017).



(Bressendorff, 2017:15)

Metode: KAT-kassen

Kognitiv Affektiv Træning (KAT) er en metode til at inspirere og strukturere samtaler mellem mennesker omkring tanker, følelser og adfærd ved hjælp af et sæt nøje tilrettelagte værktøjer under fællesbetegnelsen KAT-kassen. KAT-kassen er oprindelig udviklet i Danmark af psykologerne Kirsten Callesen og Annette Møller Nielsen. KAT-kassen er videreudviklet i samarbejde med psykologerne Tony Attwood og Michael Ellermann.



Erfaringer med KAT-kassen har vist, at det er et værdifuldt hjælpemiddel i arbejdet med social kommunikation for en række målgrupper inden for både normal- og specialområdet. Metoden bliver ofte benyttet til børn inden for autismespektret, men kan også benyttes til andre udsatte børn, der kan have gavn af visuelle værktøjer under samtaler med f.eks. deres sagsbehandler.

KAT-kassen tilbyder en visuel struktur, når opgaven er at opklare, at opnå selvindsigt, at formidle personlige oplevelser og ikke mindst at finde nye hensigtsmæssige handlemuligheder.

Eksempler på værktøjer i KAT-kassen er:

- **Måleren** minder om et termometer og er inddelt i intervaller fra 0 til 10. Ved hvert interval kan der sættes ansigter, føleord og andre visuelle symboler på. Med Måleren kan man på en visuel og konkret måde bedømme intensiteten af følelser, tanker, oplevelser og interesser.
- **Kropsfiguren** er en illustreret forenkling af den menneskelige krop. Den bruges til at understøtte samtaler om forbindelsen mellem vores tanker, følelser, krop og adfærd.
- **Adfærdspaletten** kan give adgang til at tale om adfærd og forskellige typer adfærds påvirkning af situationer og andre. Ideen med at benytte en adfærdspalet er at opdele adfærd i forskellige typer med hver deres farve og karakteristika. Adfærdspaletten er symboliseret ved farverne rød, gul, grå og grøn. Her præsenteres fire adfærdstyper, som er velkendte fra assertionstræning: Rød: Aggressiv adfærd. Gul: Passiv-aggressiv adfærd. Grå: Passiv adfærd. Grøn: Assertiv adfærd.
- **Følelser** i KAT-kassen er kendt for den omfattende serie af udtryksfulde ansigter: 100 af slagsen, som repræsenterer stemninger og følelsesmæssige tilstande i ti forskellige kategorier (Glæde, Tryghed, Kærlighed, Overraskelse, Stolthed, Skam, Vrede, Afsky, Angst og Sorg) og et tilsvarende antal føleord, som repræsenterer sproglige variationer inden for samme kategorier. Der tilbydes tillige et stort udvalg af ord for kropsfornemmelser. Ord og ansigter anvendes sammen med værktøjerne til at udtrykke, hvordan man har det i forskellige situationer, eller hvordan andre måske har det. Vi kan desuden meget nemt tilføje vores egne ord og ansigter ved at benytte egne fotos eller billeder, så vi får en personlig serie af ansigter og et eget ordforråd for følelser og fornemmelser at udtrykke os med.

KAT-kassen findes i dag i en trykt version og som app på ni forskellige sprog. Du kan læse mere på www.cat-kit.com



LITTERATUR

På de næste sider præsenteres konkrete eksempler på litteratur, der er relevante at læse, hvis du som sagsbehandler ønsker at udvikle dine kompetencer og få relevant inspiration til at fremme børns inddragelse, når du gennemfører samtaler med børn. Nogle titler indeholder relevante teoretiske perspektiver, empiriske eksempler og cases samt konkrete metoder til at fremme børns engagement og måde at deltage på.

Disse titler er fremhævet som:

INDDRAGELSE AF BØRN

Efterfølgende nævnes konkrete titler på forskningsbaserede undersøgelser om inddragelse af børn, som er relevante at læse, hvis du som sagsbehandler er interesseret i at få nærmere kendskab til både kvantitative og kvalitative undersøgelser, der måler og indsamler viden om inddragelse af børn og unge (i socialt arbejde). Flere af disse forskningsbaserede undersøgelser indeholder også konkrete anbefalinger, der kan være med til at fremme inddragelsen af børn i praksis.

Disse titler er fremhævet som:

UNDERSØGELSE OM INDDRAGELSE AF BØRN

Du kan også søge efter relevant litteratur på www.vidensportalen.dk (hvor inddragelse er et særskilt tema under kategorien 'børn og unge').

Vidensportalen (Socialstyrelsen) formidler bl.a. den aktuelt bedste viden, der skal give de mest effektive og fagligt velfunderede løsninger i praksis.

God læselyst!



INDDRAGELSE AF BØRN



Håndbog i børneinddragelse

Børnerådet

2017

Børnerådet

Kort resume

Bogen sætter fokus på børns ret til at blive hørt og sige deres mening, som det står beskrevet i Børnekonventionen og dansk lovgivning. Bogen giver forskellige eksempler på Børnerådets bud på, hvordan man praktiserer god inddragelse af børn. Bogen giver et indblik i den historiske udvikling af børnesynet – herunder en beskrivelse af forskellige motivationer for at inddrage børn (vidensrationalet, det etiske rationale, effektivitetsrationalet, empowermentrationalet og dannelsesrationalet). Håndbogen præsenterer endvidere juridiske aspekter i forhold til inddragelse af børn (herunder en handlingsanvisende del om håndtering af personfølsomme oplysninger). Dertil indgår bl.a. også overvejelser i forhold til planlægning og forberedelse af f.eks. rekruttering til udviklingsprojekter samt et kapitel kaldet 'værktøjskassen' med fokus på teori i forbindelse med en række metodiske greb (fx opbygning af spørgeskema og interviewteknik).

INDDRAGELSE AF BØRN



Udviklingsstøttende samtaler – med børn og unge i mistrivsel

Birthe Elholm, Maja Haack & Lisbeth Rask

2015

Akademisk Forlag

Kort resume

I bogen bliver den professionelle først introduceret til den udviklingsstøttende samtale, til hvad udviklingsstøtte er, og til den betydning, støtten har for barnet. Den udviklingsstøttende samtale har som intention at støtte barnet til at identificere egne tanker, følelser og behov samt at forstå dets situation og kende dets muligheder og rettigheder. Disse samtaler kan have afgørende indflydelse på barnets udvikling og kan i nogle tilfælde føre til et positivt vendepunkt i dets selvforståelse og forståelse af sig selv i forhold til andre. Barnet er ikke blot en informant, der skal være den professionelle behjælpelig, og barnet skal heller ikke bare have tilført viden for at kunne forstå og handle. Barnet afleverer ikke blot til den professionelle, men får selv tilført muligheder for nye perspektiver og handlemuligheder gennem samtalen, når den professionelle spejler, anerkender, inspirerer og udfordrer barnets hidtidige selvforståelser.

I anden del af bogen følger en række metoder, som den professionelle kan trække på i udviklingsstøttende samtaler med børn – som f.eks. tegning, netværksdiagram, mindmap og linguagram.

INDDRAGELSE AF BØRN



Børneperspektiver – børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde

Hanne Warming

2011

Akademisk Forlag

Kort resume

Bogen giver konkrete metoder til, hvordan man som fx sagsbehandler i praksis kan inddrage børns perspektiver i sagsbehandlingen. Med afsæt i nyere barndomsforskning og narrativ teori beskriver Warming betingelser, muligheder og begrænsninger i samtaler med børn.

Warming er bl.a. optaget af vigtigheden af at forberede sig på børnesamtalen, hvor hun opstiller to konkrete spørgsmål, som kan hjælpe den professionelle med at stille ind på barnet forud for samtalen: 1) *Hvilke kompetencer og præferencer har barnet i forhold til kommunikation?* Spørgsmålet handler om at forberede sig på, hvilken kommunikationsstil, der er velegnet i den konkrete børnesamtale. Fx i samtaler med mindre børn er det vigtigt at formulere sig enkelt og konkret samt undgå metaforer m.m. 2) *Hvad tror jeg, at jeg ved om barnet?* Spørgsmålet handler om at forberede sig på at imødekomme barnet og at tale i øjenhøjde med barnet, således at barnet oplever at blive set og anerkendt samt får anledning til at præsentere sig selv på egne præmisser. Warming gennemgår i bogen, hvordan man kan tilrettelægge og agere i mødet med barnet, så man får indblik i og støtter op om barnets perspektiv. Gennem eksempler og øvelser i bogen vises de udfordringer, der knytter sig til at inddrage børns perspektiver i praksis (i såvel daginstitutioner, skoler som i socialt arbejde med udsatte og anbragte børn og unge).

INDDRAGELSE AF BØRN



Udsatte børn – et helhedsperspektiv

Karen-Asta Bo, Jens Guldager og Birgitte Zeeberg (red.).

2015 (3. udgave)

Akademisk Forlag

Kort resume

Indledningsvis argumenteres der i denne antologi for et helhedsperspektiv – dvs. en opfattelse, som tager højde for de komplekse sociale og psykologiske processer, der forbinder barnet med dets nære og knap så nære omgivelser. En forståelse af disse forhold har afgørende betydning for professionelles handlinger og indsats over for det udsatte barn. Antologien består i de enkelte kapitler af teoretiske tilgange, empiri og cases til belysning af en mængde forhold, som både barnet bliver påvirket af, men som barnet også selv påvirker. Bogen er skrevet af 11 erfarne og dybt engagerede forfattere, som alle anvender deres mangesidede viden fra både praksis og forskning i de forskellige kapitler. Bogen har til formål at styrke den professionelle måde at analysere sammensatte problematikker på og reflektere over egen praksis. Bogen blev udgivet første gang i 2008. Udgaven fra 2015 er ajourført efter seneste lovgivning på området.

INDDRAGELSE AF BØRN



At tale med børn

Haldor Øvreeide

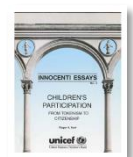
2009 (3. udgave)

Hans Reitzels Forlag

Kort resume

Bogen sætter barnet i centrum og er tænkt som en metodisk vejledning i at føre samtaler med børn, som har det svært. I bogen gives der en række af konkrete eksempler på, hvordan den professionelle kan udvikle og optimere kontakten og dialogen med barnet. Ved at forbedre kontakten og dialogen med barnet, åbner der sig en væsentlig mulighed for at få en dybere indsigt i barnets perspektiv og behov, og derved vil den professionelle være i stand til at kvalificere og sikre den rette omsorg for barnet. Bogen giver desuden et indblik i forskellige dilemmaer og barrierer, der også er en realitet i forbindelse med samtaler med udsatte børn, der kan have såvel psykosociale som kognitive og sproglige vanskeligheder. Bogen, der er skrevet med afsæt i et psykologisk perspektiv, bliver ofte nævnt som 'skelsættende' og 'en af de mest relevante' bøger om inddragelse af børn.

INDDRAGELSE AF BØRN



Children's Participation: From Tokenism to Citizenship.

Roger Hart

Florence: International Child Development Centre. UNICEF.

1992

Kort resume

Hart gennemgår i artiklen (på engelsk) den såkaldte 'deltagelsestige' i forhold til at indkredse begrebet og afklare forståelsen af inddragelse af børn og unge i projekter eller aktiviteter. Hart beskriver, at alle børn og unge er i stand til og har ret til at deltage i beslutninger, der vedrører deres eget liv. Hart pointerer, at graden og formen af deltagelse kan variere afhængig af alder, evner, kompetencer og interesser hos det enkelte barn. Harts 'deltagelsestige' illustrerer forskellige niveauer for børn og unges deltagelse, idet hvert af de otte trin på stigen repræsenterer en form og grad af deltagelse. På stigens tre første/nederste trin (1-3) beskrives forskellige grader af *symbolsk deltagelse* ('non-participation'), hvor børn optræder synligt, men uden at have nogen reel indflydelse. Stigens næste trin (4-8) afspejler *ægte deltagelse* ('degrees of participation'), da børn her er inddraget på måder, så de får tilstrækkelig indsigt i hensigten med det projekt eller den aktivitet, de medvirker i, til at de kan få indflydelse via deres deltagelse.

* Note: Harts 'deltagelsestige' er en videreudvikling af Sherry Arnstein, der også benyttede en stige som metafor for graden af inddragelse. Der refereres ofte til netop Arnstein eller Hart i litteratur om inddragelse (eksempelvis under titlerne i denne metodeguide af bl.a. Børnerådet, Schjær Jensen og Warming). 'Deltagelsestigen' kan være et godt refleksionsværktøj for eksempelvis sagsbehandlere, når de overvejer og vurderer, hvorvidt og hvordan inddragelsen af det konkrete barn foregår i forbindelse med det sociale arbejde – herunder i forbindelse med børnesamtalen.

INDDRAGELSE AF BØRN



Profesjonelle barnesamtaler – å ta barn på alvor

Kari Marie Trøften Gamst

2011 (2. udgave)

Universitetsforlaget

En praksisnær og forskningsbaseret bog, der sætter fokus på, at den voksnes måde at indgå i en dialog med barnet på har afgørende betydning for, hvorvidt og hvordan barnet er i stand til at sætte ord på sin egen situation. Bogen giver en konkret og systematisk beskrivelse af, hvordan professionelle ved brug af Den Dialogiske Samtalemetode (DCM) kan give barnet optimale muligheder for at fortælle om sine erfaringer, tanker, oplevelser og synspunkter om særlige hændelser så som overgreb, omsorgssvigt og andre traumatiske begivenheder. Med praksisnære eksempler giver bogen relevante bud på, hvordan man som professionel skal give barnet plads til 'fri fortælling'. På den måde gives der bedre forudsætninger til barnet i forhold til at fortælle om vanskelige oplevelser. Bogen fremhæver, at det ikke blot handler om barnets ret til at blive hørt, men det handler om, hvordan barnet bliver hørt. Bogen henvender sig til praktikere, der gennemfører samtaler med børn.

UNDERSØGELSE OM INDDRAGELSE AF BØRN



Børnesamtalen – inddragelse af barnets perspektiver – dilemmaer i myndighedssagsbehandlerens arbejde

Lisbeth Rask

2011 – Metropolis

Kort resume

Undersøgelsen sætter fokus på, hvordan børnesamtalen i de kommunale forvaltninger i praksis folder sig ud. Forfatteren har i tre kommuner fulgt både sagsbehandlere og lederes arbejde med børnesamtalen. Undersøgelsen er baseret på kvalitative interview med 7 børn (fra 9-16 år), 24 sagsbehandlere og 4 ledere. Dertil er der observeret i alt 10 visitationsmøder, hvor både sagsbehandlere, ledere og konsulenter har deltaget.

Inden præsentationen af det empiriske materiale gennemgås en teoretisk beskrivelse af børnesamtalen, hvor der bl.a. sættes fokus på, hvordan 'barnets bedste' (centrale begreber fra såvel Børnekonventionen som Serviceloven) kommer i spil i relation til forskellige domæner, dominerende diskurser, aktuel lovgivning, økonomiske forhold, arbejdsvilkår m.m.

I analysen af det empiriske materiale fremkommer forskellige eksempler på, hvordan forskellige aspekter før, under og efter børnesamtalen både kan muliggøre og hæmme børns oplevelse af inddragelse.

UNDERSØGELSE OM INDDRAGELSE AF BØRN



Ret til inddragelse

- En kvalitativ undersøgelse af børns oplevelse af inddragelse i deres sagsforløb
2017
Børns Vilkår

Kort resume

Baseret på kvalitative interviews med 16 børn og unge samt en analyse af over 2000 sagsforløb i deres bisidderordning har Børns Vilkår (2017) undersøgt børns oplevelse af inddragelse i deres sagsforløb. Om end erfaringerne viser, at mange børn bliver hjulpet, og at deres rettigheder overholdes, viser denne undersøgelse, at sagsbehandlingen på flere områder ikke for alle børn lever op til det centrale lovkrav om inddragelse for alle børn. Rapporten gennemgår primært fortællinger fra børn, hvor sagsbehandlingen er mangelfuld. Undersøgelsen peger bl.a. på, at flere børn oplever, at sagsbehandleren træffer afgørelser hen over hovedet på dem, og at det skaber mistillid. I relation hertil oplever flere, at sagsbehandleren lytter mere til voksne end til barnet selv. For flere børn kan det også være svært at få fat på deres sagsbehandler, hvorfor også ventetiden på vigtige svar for børnene kan være langvarig. Når børn på den baggrund oplever, at deres sagsbehandler ikke lytter til dem, og ikke er tilgængelige for dem, kan det skabe mistillid til kommunen, og barnet kan derved opgive med at søge den hjælp, de både har ret til og er afhængige af. Rapporten understreger, at når børns rettigheder ikke overholdes, og at når børn ikke kender deres rettigheder, er der tale om et dobbelt svigt fra myndighederne. På baggrund af rapporten anbefaler Børns Vilkår bl.a., at der fra politisk side bliver udarbejdet en praksisnær inddragelsesreform, der skal sikre, at alle børn og unge i Danmark får den hjælp og støtte de har ret til og brug for.

UNDERSØGELSE OM INDDRAGELSE AF BØRN



Børn og unge med kronisk sygdom eller handicap i familiepleje

Carsten Kirk Alstrup, Ida Hammen og Anne Frederiksen
2016
Videnscenter for Anbragte Børn og Unge

Kort resume

Rapporten bygger på en omfattende, kombineret kvantitativ og kvalitativ undersøgelse af både døgnpleje og aflastning. Undersøgelsen er baseret på spørgeskemaundersøgelser med svar fra 177 børn og unge (hvor af 79 har mindst én diagnose) samt 369 pleje- eller aflastningsforældre (hvor af 183 har ét barn med diagnose i pleje eller aflastning). På den baggrund sammenlignes bl.a. svar fra børn med og uden diagnoser. Dertil 32 kvalitative interview med både børn, unge, pleje- og aflastningsforældre, biologiske børn af plejeforældre, samt 3 gruppeinterview med sagsbehandlere og familieplejekonsulenter. I rapportens kapitel 9 er 'Inddragelse' temaet. Kapitlet er primært baseret på børnenes og de unges besvarelser fra spørgeskemaundersøgelsen og de kvalitative interview. Dertil kommer også sagsbehandlernes og familieplejekonsulenternes perspektiver på inddragelse af anbragte børn og unge – herunder hvilke muligheder og barrierer de oplever i forhold til at inddrage børn med f.eks. nedsat kognitivt funktionsniveau.



Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde – reel inddragelse eller symbolsk retorik?

Birgitte Schjær Jensen
2014

Kort resume

Ph.d.-afhandlingen, der er baseret på ti kvalitative interviews med børn og unge fra 10-18 år, sætter fokus på, hvordan børn og unge i udsatte positioner oplever sig inddraget af sociale myndigheder. De ti børn, der indgår som informanter i undersøgelsen, modtager enten anbringelse eller forebyggende hjælpeforanstaltning i form af aflastningsfamilie, familiebehandling eller kontaktpersonordning. Afhandlingen har alene fokus på børnenes og de unges perspektiver, og giver bl.a. svar på, hvordan de skaber mening i de formelle sammenhænge, hvor sociale myndigheders inddragelse af dem foregår.

I forhold til at analysere og diskutere inddragelse af de udsatte børn og unge anvender forfatteren bl.a. 'en stigemetafor' (baseret på teori af Sherry Arnstein/Roger Hart), der giver et billede af, hvorledes der er tale om reel inddragelse eller symbolsk retorik. Dertil inddrager forfatteren perspektiver fra Aaron Antonovskys mestringsteori, der indgår som grundlag for at give nuanceret og uddybet viden om, hvordan udsatte børn og unge håndterer sociale myndigheders inddragelsespraksis.

Afhandlingen peger bl.a. på at:

- børn og unge beskriver sociale myndigheders inddragelsespraksisser som problematiske og vanskelige at håndtere
- børn og unge ikke oplever sig reelt inddraget, men mere symbolsk inddraget eller ikke inddraget.
- børn gerne kan og vil inddrages, have indflydelse og være medspillere i spørgsmål vedrørende deres livssituation med hjælpeforanstaltninger under forudsætning af "børnevenlige" inddragelsesformer
- skal der være tale om reel inddragelse af udsatte børn og unge, har de brug for støtte til at mestre de formelle inddragelsesmæssige sammenhænge.
- mange børn og unge ønsker støtte til at styrke deres kompetencer til at samarbejde med sociale myndigheder.
- støtten skal ses som en læreproces for børn og unge til mestre livsvilkåret inddragelse i eget liv og til at kunne begå sig i et demokratisk samfund.

Afhandlingen peger i den sidste ende på konkrete anbefalinger, der kan være med til at kvalificere praksis i inddragelsen af udsatte børn og unge i socialt arbejde.

Litteraturhenvisninger i metode- og inspirationskataloget

Antonovsky, A. (2000): *Helbredets mysterium. At tåle stress og forblive rask*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bo, K.-A. & I. Gehl (2008): *Samtaler med børn*. I: Bo, K.-A., J. Guldager & B. Zeeberg (red.) (2008): *Udsatte børn – et helhedsperspektiv*. København: Akademisk Forlag.

Bressendorff, S. (2017): *Metodeguide – til kvalificering af arbejdet med at matche et barn og en plejefamilie*. København: Center for Familiepleje/Videnscenter for Anbragte Børn og Unge, Socialforvaltningen.

Bressendorff, S. & G. Ø. Madsen (2011): *Vejledning i Det personrettede tilsyn med familieplejeanbragte børn og unge samt råd og vejledning til plejefamilier*. København: Center for Familiepleje/Videnscenter for Anbragte Børn og Unge.

Børns Vilkår (2017): *Ret til inddragelse. En kvalitativ undersøgelse af børns oplevelse af inddragelse i deres sagsforløb*. København: Børns Vilkår.

Elholm, B., M. Haack & L. Rask (2016): *Udviklingsstøttende samtaler – med børn og unge i mistrivsel*. København: Akademisk Forlag.

Jensen, B. S. (2015): *Støtte til inddragelse er central*. I tidsskriftet: VERA, nr. 73 (2015). s. 42-47.

Jensen, B. S. (2014): *Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde – reel inddragelse eller symbolsk retorik*. Aalborg: Aalborg Universitet.

Rask, L. (2011): *Børnesamtalen – inddragelse af barnets perspektiv – dilemmaer i myndighedssagsbehandlerens arbejde*. København: Metropol.

Rutter, M. (1993): *Resilience. Some conceptual considerations*. I: *Journal of Adolescent Health*, 14 (8), s. 626-631, s.690-696.

Thomas, N & O'Kane, C. (1998): *Children and Decision Making: a summary report*. University of Wales, Swansea: International Center for Childhood Studies.

Turnell, A.; M. Vesterhauge-Petersen & H. Vesterhauge-Petersen (2013): *Signs of Safety – arbejdet med udsatte børn og deres familier*. København: Hans Reitzels Forlag.

Warming, H. & M. Christensen (2016): *Tillid i socialt og pædagogisk arbejde med børn og unge*. København: Akademisk Forlag.

Warming, H. (2011): *Børneperspektiver – børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde*. København: Akademisk Forlag.

Warming, H. (2002): *Det er lidt svært – men jeg må jo sige min mening*. København: Frydenlund.

Øvreide, H. (2004): *At tale med børn. Samtalen som redskab*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bedre Børneinddragelse i tilsyn med anbragte børn

	SÆDVANLIGE procedurer	NYE procedurer
FØR	<ul style="list-style-type: none"> ○ Læs seneste opfølgning (SEL § 70) ○ Følg op på mål/aftaler (SEL § 140) ○ Reflekter over dit metodevalg (se evt. afsnittet 'Metoder') ○ Kontakt anbringelsesstedet ○ Kontakt evt. forældrene ○ Kontakt barnets bisidder (Forvaltningslovens § 8. stk. 1) ○ Er barnet i familiepleje: Kontakt familieplejekonsulenten ○ Indhent evt. en udtalelse fra barnets daginstitution/skole – husk forældresamtykke (Retsikkerhedsloven § 11) ○ Dokumenter din kontakt med ovenstående personer i journalen. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Skriv et brev med dagsorden til barnet (s. 14) ➤ Send informationsmaterialet til barnet (s. 17) ➤ Afdæk muligheden for bisidder til barnet (s. 19) ➤ Forhold dig til, hvad 'god børneinddragelse' er for barnet (forhold dig til dine/andres iagttagelser fra forrige tilsyn)
UNDER	<ul style="list-style-type: none"> ○ Forklar formålet med samtalen ○ Forklar fortrolighed m.m. ift. det, som du ønsker at tale med barnet om ○ Vær lyttende, nysgerrigt spørgende og anerkendende ○ Anvend evt. metoder og værktøjer i dialogen ○ Saml de vigtigste punkter op i afslutningen af samtalen 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tag afsæt i jeres fælles dagsorden (s. 34) ➤ Følg op på barnets ønske om en bisidder (s. 34) ➤ Anvend evalueringsspørgsmål (s. 34) ➤ Undersøg barnets ønsker til opfølgning (s. 35) ➤ Noter <i>hvad der kan fremme inddragelsen af barnet</i> (s. 35)
EFTER	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dokumenter det personrettede tilsyn i et standardnotat ○ Følg op på barnets spørgsmål og ønsker fra samtalen ○ Følg op på/revider handleplanen (SEL § 140) ○ Følg op på forældrehandleplanen (SEL § 54 stk. 2, pkt. 3) ○ Giv forældremyndighedsindehaver(ne) et mundtligt referat af samtalen ○ Orienter forældremyndighedsindehaver(ne) og sørg for partshøring ○ Tag stilling til samværsplan for det kommende halve år (SEL § 71 stk. 2) ○ Orienter evt. familieplejekonsulenten ○ Giv plejeforældrene/kontaktpædagogen besked ift. nye aftaler ○ Kontakt evt. daginstitution/skole og arranger et møde, hvis der er et behov 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Forhold dig til barnets ønsker til selve måden, du skal følge op (s. 44) ➤ Dokumenter <i>inddragelsen af barnet</i> i forbindelse med opfølgningen (s. 44)